

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ НАУК І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній рівень – бакалавр

на тему: **«РОЛЬ ДИПЛОМАТІЇ КИТАЮ У ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТУ
НА КОРЕЙСЬКОМУ ПІВОСТРОВІ»**

Виконала:

студентка 4 року навчання
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

Маліцька Юлія Єгорівна

Керівник

Єфремов Дмитро Петрович
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин

КИЇВ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ ЗАХОДІВ, ВЖИТИХ КИТАЄМ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ КРИЗ МІЖ КНДР ТА РК, ТА ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ	5
1.1. Теоретичні засади дослідження дипломатичних заходів, вжитих Китаєм для розв'язання криз між КНДР та РК, та їх результатів	5
1.2. Методологія дослідження дипломатичних заходів, вжитих Китаєм для розв'язання криз між КНДР та РК, та їх результатів.....	8
1.3. Опис категоріально-понятійного апарату, використаного у дослідженні.....	10
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ У СХІДНІЙ АЗІЇ	13
2.1. Зони конфліктів у Східній Азії та інтереси їх основних учасників.....	13
2.2. Специфіка формування конфлікту на Корейському півострові.....	20
2.3. Міжкорейський діалог щодо завершення конфлікту у другій половині ХХ ст..	26
РОЗДІЛ 3. БАГАТОСТОРОННІ ПЕРЕГОВОРИ ІЗ ДОСЯГНЕННЯ МИРУ НА КОРЕЙСЬКОМУ ПІВОСТРОВІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ	32
3.1. Підхід Республіки Корея до мирних переговорів із північним сусідом.....	32
3.2. Інтереси північнокорейського режиму в стабілізації ситуації на півострові...	34
3.3. Міжнародна медіація у розв'язанні конфлікту на Корейському півострові на початку ХХІ ст.....	37
РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ ДИПЛОМАТИЧНИХ ЗАХОДІВ, ВЖИТИХ КИТАЄМ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТУ МІЖ КНДР ТА РЕСПУБЛІКОЮ КОРЕЯ	43
4.1. Офіційна позиція Пекіну щодо конфлікту на Корейському півострові.....	43
4.2. Важелі впливу Китаю на сторони конфлікту.....	44
4.3. Визначення ролі дипломатії Китаю у розв'язанні криз між КНДР та РК.....	46
ВИСНОВКИ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	51
АНОТАЦІЯ	54

ВСТУП

З моменту утворення Китайської Народної Республіки (КНР) 1 жовтня 1949 року, її дипломатія пройшла довгий шлях від ізоляції до активної участі у міжнародній політиці. Сьогодні, Китай є одним із постійних членів Ради Безпеки ООН, відіграє ключову роль у багатьох міжнародних організаціях, а також активно бореться за зміцнення свого впливу в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Вплив країни в одній з його ключових частин - на Корейському півострові, зростає не лише завдяки тісним економічним зв'язкам як з Республікою Корея (РК), так і з Корейською Народно-Демократичною Республікою (КНДР), а й завдяки довгій історії взаємин з обома країнами. Одним із ключових етапів цих взаємин була активна пряма та опосередкована участь КНР у перебігу, а згодом і у медіації одного з найбільш складних та тривалих військових конфліктів XX сторіччя – Корейської війни 1950—1953 років.

На перший погляд, участь і без того значно ослабленого після тривалої Громадянської війни 1927-1949 років Китаю у настільки масштабному конфлікті викликає багато питань з приводу резонності такого втручання, адже воно безумовно загостило вже існуючі проблеми внутрішньої безпеки, обтяжило і без того ослаблену економіку і ризикувало спровокувати Захід на повномасштабну війну з Китаєм (Chan, 1993). Тим не менш, за більш детального розгляду цього питання стає зрозуміло, що тодішнє керівництво країни не могло вчинити інакше. По-перше, після проголошення КНР у 1949 році, новий комуністичний уряд прагнув зміцнити свої позиції і забезпечити стабільність у регіоні (Chan, 1993). Перемога комуністів у Китаї та встановлення влади Мао Цзедуна створили основу для зміцнення зв'язків з іншими комуністичними державами, включаючи, насамперед, КНДР. Ще однією ключовою причиною втручання країни у Корейську війну було її геополітичне положення. Керівництво Китаю побоювалося, що успіх військової кампанії сил ООН під керівництвом США на Корейському півострові може призвести до встановлення антикитайського режиму на його кордонах (Chan, 1993). Це, знову ж таки, загрожувало б не лише безпеці Китаю, але й підривало б

його вплив у регіоні. Важливим аспектом також була ідеологічна солідарність між комуністичними режимами. Китайський лідер Мао Цзедун розглядав підтримку КНДР як частину глобальної боротьби проти імперіалізму та капіталізму, представлених США та їх союзниками (Chan, 1993). Ця підтримка мала на меті показати силу і рішучість комуністичних країн у протистоянні із “західним” світом.

Власне, участь Китаю у Корейській війні є цікавим предметом для дослідження з декількох причин. Насамперед, це один з перших великих конфліктів Холодної війни, де зіткнулися інтереси комуністичного блоку і західних держав (Chan, 1993). Дослідження китайського втручання дозволяє глибше зрозуміти динаміку міжнародних відносин того часу та роль Китаю у формуванні глобальної політики. По-друге, участь Китаю у Корейській війні значно вплинула на внутрішню і зовнішню політику країни. Це було першим великим випробуванням для Народно-визвольної армії Китаю, що дало змогу оцінити її боєздатність і організаційні здібності (Chan, 1993). Крім того, участь у війні сприяла зміцненню національної ідеології та об'єднанню народу навколо нової комуністичної влади.

Дослідження, представлене у цій роботі, зосереджується саме на дипломатії Китаю у вирішенні конфлікту на Корейському півострові. Такий предмет було обрано, перш за все, тому що Китай є одним з найвпливовіших акторів у регіоні Східної Азії, і його дипломатичні зусилля й досі мають значний вплив на розвиток ситуації на Корейському півострові (Liping, 2009). Як сусід і ключовий торговий партнер обох держав, Китай має унікальну позицію для здійснення впливу через економічні, політичні та військові важелі (Liping, 2009). Дослідження китайської дипломатії у вирішенні цього конфлікту також дозволяє глибше зрозуміти внутрішню логіку і стратегічні пріоритети зовнішньої політики країни, включаючи її підходи до врегулювання конфліктів і забезпечення регіональної стабільності. Крім того, Китай має історично обумовлені зв'язки як з РК, так і з КНДР, що додає важливий контекст для аналізу його дипломатичних зусиль. У світлі сучасних геополітичних змін і зростаючого впливу Китаю на світовій арені, розуміння його ролі у вирішенні корейського конфлікту є надзвичайно актуальним і корисним для формування ефективних стратегій підтримання міжнародної безпеки та співпраці.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ ЗАХОДІВ, ВЖИТИХ КИТАЄМ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ КРИЗ МІЖ КНДР ТА РК, ТА ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ

1.1 Теоретичні засади дослідження дипломатичних заходів, вжитих Китаєм для розв'язання криз між КНДР та РК, та їх результатів

У якості теоретичних рамок дослідження, наведеного у цій роботі, буде використовуватися реалізм. Відповідно до цієї теорії міжнародних відносин, національна держава є головним суб'єктом міжнародних відносин, тоді як окремі особи та організації, хоч і присутні у політичному середовищі, відіграють другорядні ролі. Згідно з визначенням, що надає у своїй книзі "Theory of International Politics" американський політолог Кеннет Волтц (1979), реалізм розглядає державу як унітарне утворення, тобто її національні інтереси, особливо під час війни, спонукають населення до об'єднання зусиль заради спільної цілі, а особи, які приймають рішення в державі, сприймаються як раціональні суб'єкти, що надають пріоритет діям, які зміцнюють національну силу і безпеку. Таким чином, реалізм підкреслює, що лідери, незалежно від їхніх ідеологічних уподобань, визнають імператив захисту інтересів своєї держави в конкурентному глобальному середовищі (Waltz, 1979).

Ще однією важливою рисою цієї теорії є визнання анархічної природи міжнародної системи, в якій не існує всеохоплюючої влади, подібно до відсутності призначеного відповідального за надзвичайні ситуації під час кризи (Mearsheimer, 2001). "На відміну від внутрішніх структур з усталеними інституціями, такими як поліція і суди, держави на міжнародній арені покладаються насамперед на власні можливості для виживання і розвитку" (Mearsheimer, 2001). Теоретики реалізму часто посилаються на історичні приклади, щоб підкреслити думку про те, що людська поведінка за своєю суттю формується під впливом егоїзму і прагнення до влади (Mearsheimer, 2001). Тобто стверджується, що індивіди, організовані в держави, керуються виключно власними інтересами, що призводить до

передбачуваних результатів, включаючи повторювані конфлікти.

Релевантним для аналізу, наведеного у цій роботі, є також погляд теоретиків реалізму на дипломатію та її функції у міжнародних відносинах, основою для їх означення є праці "Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace" (1948), написана американським політологом та теоретиком політичного реалізму Гансом Моргентхау та "Diplomacy" (1994), написана Генрі Кіссінджером, американським політологом, дипломатом та колишнім державним секретарем і радником з національної безпеки США. На думку Моргентхау (1948), дипломатія повинна визначати свої цілі у світлі сили, яка фактично і потенційно доступна для досягнення цих цілей, оцінювати цілі інших країн і силу, яка реально і потенційно доступна для досягнення їх цілей, а також визначати, якою мірою ці різні цілі сумісні між собою. Він застерігає, що "невдача у виконанні будь-якого з цих завдань може поставити під загрозу успіх зовнішньої політики, а разом з ним і мир у всьому світі" (Morgenthau, 1948). Він стверджував, що для здійснення дипломатії держави мають у своєму розпорядженні три інструменти: переконання, компроміс і загрозу застосування сили (Morgenthau, 1948). Але не можна надто захоплюватися жодним з цих інструментів. Для досягнення максимальної ефективності дипломатії країни повинні поєднувати і підбирати ці інструменти так, щоб вони найкраще підходили для вирішення конкретних проблем і ситуацій (Morgenthau, 1948).

Генрі Кіссінджер у своїх книзі "Diplomacy" (1994) також наголошував на прагматичному та силовому характері дипломатії у досягненні національних інтересів та підтримці стабільності в міжнародній системі. На думку Кіссінджера, дипломатія - це не просто ідеалістичне прагнення до миру та співпраці, а радше прагнення до влади та управління конфліктами між державами (1994). Реалістичний підхід Кіссінджера (1994) до дипломатії підкреслює важливість розуміння балансу сил і стратегічних розрахунків держав у формуванні дипломатичних переговорів та їх результатів. Він вважав, що дипломатія - це ремесло, яке вимагає стратегічного мислення, гнучкості та розуміння історичного контексту, в якому функціонують міжнародні відносини (Kissinger, 1994).

Ще одним важливим аспектом теорії політичного реалізму є погляд її

представників на підхід до вирішення міжнародних конфліктів – для його визначення, варто звернути увагу на роботу "The Tragedy of Great Power Politics", написану у 2001 році американським політологом Джоном Міршаймером. У своїй роботі Міршаймер (2001) стверджує, що конфлікти між державами неминучі через структурні обмеження міжнародної системи, в якій країни прагнуть максимізувати свою владу. Він підкреслює важливість розуміння балансу сил і дилеми безпеки, коли зусилля держав, спрямовані на посилення власної безпеки, часто призводять до посилення небезпеки для інших (Mearsheimer, 2001). Підхід Міршаймера до вирішення конфліктів передбачає, що зусилля з їх врегулювання мають бути спрямовані на захист інтересів держави. На його думку, дипломатію та переговори слід проводити обережно, з чітким розумінням ризиків та потенційних наслідків для безпеки держави (Mearsheimer, 2001).

Таким чином, в рамках цієї роботи, концепція реалізму слугує вдалим аналітичним інструментом для аналізу дипломатії Китаю для розв'язання конфлікту на Корейському півострові завдяки своїй прагматичній та державоцентричній перспективі. Враховуючи те, що Китай є одним з найвпливовіших політичних акторів Азійського регіону (Grinter & Kihl, 1987), фокус реалізму на державних акторах та їхньому переслідуванні національних інтересів надає всебічну теоретичну основу для розгляду його політики. Історичні зв'язки Китаю як з КНДР, так і з Республікою Корея, а також його стратегічні інтереси щодо регіональної стабільності та безпеки узгоджуються з реалістичною парадигмою, яка надає пріоритет динаміці сили та імперативу безпеки в міжнародних відносинах. Більше того, визнання реалізмом анархічної природи глобальної системи підкреслює виклики, з якими стикається Китай, намагаючись збалансувати свої дипломатичні зусилля з розбіжними інтересами інших великих гравців, таких як США, Японія та Росія.

Окрім реалізму, існують інші теорії міжнародних відносин, які можна розглянути для аналізу дипломатії Китаю для розв'язання конфлікту на Корейському півострові, але кожна з них має критичні обмеження. Наприклад, теорія конструктивізму хоч і підкреслює роль ідентичності та культурних факторів

у формуванні міжнародних відносин, в контексті конфлікту, що розглядатиметься у цій роботі, де проблеми безпеки та геополітичні інтереси є переважаючими факторами, що впливають на провадження політики сторонами, ці аспекти є менш суттєвими та релевантними для аналізу. Лібералістичні теорії міжнародних відносин зосереджуються на ідеях співпраці, міжнародних інституціях та економічних зв'язках (Sørensen et. al., 2022). Однак, у випадку конфлікту на Корейському півострові, де діють суворі безпекові обмеження та існують ідеологічні та геополітичні розбіжності між сторонами, акцент на співпраці та економічних відносинах може бути недостатнім для повного розуміння ситуації. Нарешті, транснаціональні теорії звертають особливу увагу на взаємодію не тільки держав, але і неурядових акторів, таких як міжнародні організації, корпорації та громадські організації (Sørensen et. al., 2022). У випадку ж Корейського конфлікту, де основні учасники – це держави з комплексними геополітичними інтересами, роль неурядових акторів є менш визначальною.

1.2. Методологія дослідження дипломатичних заходів, вжитих Китаєм для розв'язання криз між КНДР та РК, та їх результатів

На тлі тривалої напруженості та складного політичного ландшафту у Східній Азії, зокрема на Корейському півострові, розуміння динаміки регіональних конфліктів стає вкрай необхідним. У цьому розділі викладено методологічну базу, використану у дослідженні дипломатії Китаю в контексті політичних відносин між КНДР і РК. Завдяки застосуванню викладеної у цьому розділі методології це дослідження прагне забезпечити достовірність, надійність і обґрунтованість своїх висновків, роблячи внесок у науковий дискурс про врегулювання конфліктів у Східній Азії.

Методологією даного дослідження слід вважати контент-аналіз першоджерел, а також наукових праць, що присвячені висвітленню конфлікту на Корейському півострові, а також аналізу мотивів та дій його прямих та опосередкованих учасників. Контент-аналіз передбачає систематичне вивчення

текстів і документів для виявлення закономірностей і тенденцій у даних (Mukherjee, 2019). Розглядаючи першоджерела, такі як офіційні заяви, дипломатичні комунікації та інші політичні документи, можна провести всебічний аналіз активної участі Китаю у перебігу конфлікту між КНДР та РК, а також його бачення шляхів вирішення проблеми Корейського півострова. Наприклад, у результаті аналізу "Спільної декларації про денуклеаризацію Корейського півострова", оприлюдненої Міністерством об'єднання Республіки Корея у 1992 році, яка стала ключовим документом у спробах розв'язати ядерну проблему на півострові та забезпечити його мирне об'єднання, вдалося встановити, що на початку свого дипломатичного співробітництва, і КНДР, і РК висловили свої зобов'язання щодо денуклеаризації та співробітництва у цьому напрямку. Ознайомлення з цією декларацією надало можливість підтвердити, що обидві сторони визнали важливість вирішення ядерної проблеми для досягнення мирного об'єднання півострова. Ще одним прикладом може бути аналіз документа "Тайванське питання і возз'єднання Китаю в нову епоху", опублікованого Інформаційним бюро Державної ради Китайської Народної Республіки у 2022 році, завдяки якому вдалося встановити офіційну позицію Китаю стосовно суверенітету над Тайванем та його прагнення до єдності країни. Нарешті, розгляд документа "Непрощений злочин Кім Янг Сема", опублікованого Корейським центральним інформаційним агентством (KCNA) у 1999 році, допоміг отримати глибше розуміння внутрішньої політики КНДР та можливих причин застосування певних підходів до конфліктів у регіоні.

З іншого боку, аналіз наукових праць за відповідною темою може надати загальне розуміння історичного контексту, попередніх спроб врегулювання та різних поглядів на конфлікт. Наприклад, аналіз статті "Підходи до безпеки у Східній Азії: Аналіз зустрічних позицій щодо балансу сил", написаної Марією Парра-Контрерас (2022) допоміг визначити ключові принципи та концепції, що визначають позиції країн у контексті балансу сил та отримати глибше розуміння безпекової політики державних акторів регіону. Стаття Віктора Ча (1997) "Об'єднання Кореї: Минуле з нульовою сумою і непевне майбутнє" надала важливі

відомості про минулі та потенційні перспективи об'єднання Кореї, розкривши невизначеності та проблематику, пов'язану з цим процесом, а робота Ерін Блейкмор (2019) "Корейська війна офіційно не закінчилася. Одна причина: Військовополонені" дозволила встановити критичні аспекти Корейської війни та її вплив на сучасний стан відносин у регіоні.

Таким чином, дана методологія була обрана, оскільки вона уможливорює всебічний розгляд як первинних, так і вторинних джерел, а отже забезпечує системний та об'єктивний підхід до аналізу даних, зменшуючи можливість упередженості в інтерпретації результатів (Mukherjee, 2019). Це якісно відрізняє його від іншого методу, що також часто використовується при проведенні аналізу дипломатії того чи іншого державного актора - глибинних інтерв'ю, що передбачає збір інформації безпосередньо у політиків, що мають пряме ставлення до теми дослідження. Недолік цього методу полягає у тому, що інформація, отримана у такий спосіб, може бути викривлена або обмежена через суб'єктивну оцінку ситуації тою чи іншою стороною конфлікту. Контент-аналіз, у свою чергу, навпаки дозволяє провести порівняльний аналіз різних, у тому числі незалежних джерел, що допомагає виявити суперечності або консистентність у поглядах та політичних позиціях різних акторів (Mukherjee, 2019). Цей метод також дозволяє виявити та проаналізувати різноманітні контекстуальні елементи, такі як політичні, економічні та культурні фактори, які можуть вплинути на якість розкриття теми дослідження.

1.3. Опис категоріально-понятійного апарату, використаного у дослідженні

Основною складовою категоріально-понятійного апарату роботи є визначення понять "дипломатичні заходи", "конфлікт на Корейському півострові", "розв'язання криз", "динаміка сили" та "регіональна стабільність". Під поняттям "дипломатичні заходи" слід розуміти низку стратегічних заходів та ініціатив, що вживаються Китаєм у контексті опосередкованої участі у конфлікті на

Корейському півострові. Ці заходи можуть включати дипломатичні переговори, посередництво, офіційні заяви, дипломатичні візити, утворення альянсів та інші дії, спрямовані на вплив на сторони, що прямо чи опосередковано беруть участь у конфлікті, а саме КНДР, Республіку Корею, США та інші. Дипломатичні заходи можуть включати як відкриті, так і “закулісні” зусилля, спрямовані на деескалацію напруженості, сприяння діалогу, і, зрештою, сприяння вирішенню конфлікту на Корейському півострові. Поняття “конфлікт на Корейському півострові” у свою чергу стосується довготривалої геополітичної напруженості між КНДР та РК, за участі інших регіональних та міжнародних гравців. Цей конфлікт охоплює різні виміри, включаючи політичні, військові, економічні та ідеологічні аспекти. Ключовими елементами конфлікту є поділ Корейського півострова після Другої світової війни, Корейська війна (1950-1953 рр.), постійне нарощування військової присутності та провокації, побоювання щодо розповсюдження ядерної зброї та порушення прав людини (Briney, 2019). Конфлікт на Корейському півострові залишається одним з найбільш нестабільних і тривалих геополітичних викликів у Східній Азії, що має значні наслідки для регіональної та глобальної безпеки.

Поняття “розв’язання криз” означає процес ефективного вирішення та пом’якшення конфліктної ситуації на Корейському півострові. Воно передбачає дипломатичні, політичні і військові зусилля, спрямовані на деескалацію напруженості, вирішення основних проблем і відновлення стабільності та миру в регіоні (Briney, 2019). Термін “Динаміка сили” у роботі використовується стосовно взаємодії між державами та іншими акторами, залученими до конфлікту на Корейському півострові, яка характеризується розподілом і реалізацією влади. Динаміка сили охоплює різні елементи, включаючи військовий потенціал, економічну силу, дипломатичний вплив і політичні важелі (Briney, 2019). Ця динаміка формує поведінку та прийняття рішень державами, впливаючи на їхні дії щодо конфлікту. Ключові аспекти динаміки сили в контексті конфлікту на Корейському півострові включають військову політику КНДР, безпекові альянси за участю РК та США та геополітичні інтереси Китаю.

Нарешті, поняття “регіональна стабільність” означає стан миру, безпеки та

рівноваги в регіоні Східної Азії, зокрема щодо конфлікту на Корейському півострові. “Регіональна стабільність передбачає відсутність збройних конфліктів, військової напруженості та загроз миру між сусідніми країнами та відповідними зацікавленими сторонами” (Gupta, 2008). Вона охоплює політичний, економічний і військовий виміри, а також такі фактори, як дипломатичні відносини, безпекові альянси і вирішення територіальних суперечок (Gupta, 2008).

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ У СХІДНІЙ АЗІЇ

2.1. Зони конфліктів у Східній Азії та інтереси їх основних учасників

Східна Азія – це регіон, що охоплює широкий спектр політичних структур - від однопартійного комуністичного правління Китаю до конституційної монархії Японії, демократії у Республіці Кореї та унікального статусу Тайваню. Співіснування цих політичних систем – один з багатьох факторів, що робить утворення конфліктних зон у цьому регіоні цілком закономірним явищем. У цьому розділі розглядатимуться три основні такі зони – конфлікт на Корейському півострові, конфлікт між Китаєм та Тайванем, а також акваторіальні суперечки у Південно-Китайському морі. Обрані конфліктні зони є ключовими через їх значення для геополітичної стабільності та економічного розвитку регіону. Корейський конфлікт має вплив передусім на міжнародну безпеку через присутність ядерної зброї. Конфлікт між Китаєм та Тайванем є ключовим для геостратегічних інтересів, відображаючи геополітичні амбіції Китаю та динаміку відносин у регіоні. Акваторіальні суперечки у Південно-Китайському морі представляють складний міжнародний конфлікт щодо суверенітету над ресурсами та контролю над морськими шляхами, впливаючи на економіку та безпеку країн регіону.

Відкрите протистояння двох країн – Республіки Кореї (РК) та Корейської Народно-Демократичної Республіки (КНДР), також відоме як конфлікт на Корейському півострові, почалося 25 червня 1950 року, коли народна армія КНДР вторглася до РК в результаті скоординованої атаки в кількох стратегічних точках уздовж 38-ї паралелі (Grinter & Kihl, 1987). КНДР мала на меті військове завоювання РК і, таким чином, об'єднання Кореї під владою комуністичного північнокорейського режиму (Grinter & Kihl, 1987). Занепокоєний тим, що Радянський Союз і комуністичний Китай могли захочувати це вторгнення, тогочасний президент США Гаррі С. Трумен долучив повітряні, наземні і військово-морські сили своєї країни до об'єднаних сил ООН, які допомагали

Республіці Корея в її обороні (Grinter & Kihl, 1987). 27 липня 1953 року військово командування США, КНДР та Китаю підписало угоду про перемир'я, яка поклала край бойовим діям Корейської війни. Сторони домовилися про "повне припинення воєнних дій і всіх актів застосування збройної сили до досягнення остаточного мирного врегулювання" (Grinter & Kihl, 1987). Ця угода залишається єдиним юридично зобов'язуючим механізмом, який підтримує мир на півострові, хоча і нестійкий. Незважаючи на припинення бойових дій, формалізація тривалого миру або побудова мирного режиму виявилися недосяжними. Наразі, механізм стримування за допомогою ядерної зброї, до якого погрожує вдатися КНДР (Grinter & Kihl, 1987), ще більше ускладнює мирне врегулювання конфлікту. Регулярні демонстраційні ракетні випробування КНДР та показові військові навчання РК та США на кордоні між двома країнами сприяють підвищенню напруженості та ризику випадкових військових зіткнень.

Інтереси ключових гравців конфлікту на Корейському півострові є центральними для розуміння його динаміки. Китай, що є союзником КНДР та США, що підтримують РК, є опосередкованими акторами конфлікту, що безпосередньо впливають на його перебіг. Ієрархія китайських інтересів на Корейському півострові відображена у політиці Пекіна "без війни, без нестабільності, без ядерної зброї", принципи якої було усталено наприкінці 20-го століття, зокрема за правління Ден Сяопіна (Liping, 2009). Корейська війна призвела до сотень тисяч жертв серед китайського населення, а також поновлення зобов'язань США щодо сприяння безпеці Тайваню, а отже, підтримання миру є найвищим пріоритетом для КНР (Grinter & Kihl, 1987).

Ще один військовий конфлікт на півострові, який потенційно сповільнить економічний розвиток Китаю і завдасть серйозної шкоди його глобальному іміджу та відносинам із сусідніми державами, є неприйнятним сценарієм для керівництва країни (Grinter & Kihl, 1987). Наступним аргументом на користь пріоритизації Китаєм збереження стабільності на півострові є те, що дестабілізація КНДР, спричинена економічною або політичною кризою, може створити низку негативних наслідків. Наприклад, десятки тисяч північнокорейських біженців

можуть рушити у північно-східні провінції Китаю, що пов'язано з ризиками зростання злочинності, хвороб та інших соціальних проблем в індустріальному центрі країни, адже там проживає понад мільйон етнічних корейців (Grinter & Kihl, 1987). Крім того, побоювання США щодо ядерної програми КНДР та амбіції РК щодо возз'єднання півострова можуть призвести до рішення про штурм демілітаризованої зони, що в свою чергу призведе до небажаного для Китаю військового конфлікту на його кордоні (Grinter & Kihl, 1987).

Загалом ліквідація ядерної зброї КНДР знаходиться нижче в списку китайських інтересів на Корейському півострові (Liping, 2009). Без сумніву, Пекін виступає проти ядерної програми Пхеньяна, однак він чітко дав зрозуміти, що підтримуватиме лише ті стратегії ліквідації ядерної зброї КНДР, які не ставлять під загрозу мир і стабільність (Liping, 2009). Хоча Китай не розглядає набуття КНДР ядерної зброї як екзистенційну загрозу для себе, існують побоювання, що зростаюча ядерна загроза може спонукати РК, Японію і навіть Тайвань до розвитку ядерного потенціалу (Liping, 2009). Якщо більше країн розроблятимуть ядерну зброю, договір про її нерозповсюдження може розпастися, вносячи нову невизначеність у ситуацію з безпекою в багатьох частинах світу і підриваючи інтереси Китаю щодо поширення своєї сфери впливу у регіоні.

Підтримуючи КНДР, Китай також запобігає присутності конкуруючої держави вздовж свого північно-східного кордону. КНДР є “буферною зоною”, що відділяє Китай від РК, де дислоковано понад 25 000 американських військових (Parra-Contreras, 2022). Поява можливості нанесення ракетних ударів на великі відстані, розвиток дружніх політичних відносин і активних економічних зв'язків з РК до певної міри зменшили потребу в “буферній зоні”, тим не менш, Пекін продовжує активно підтримувати КНДР, щоб не турбуватися про потенційне розгортання американських військ ближче до свого кордону (Gomà, 2006).

Інтереси США на Корейському півострові частково збігаються з інтересами Китаю, але вони різко відрізняються у позиціонуванні пріоритетів. Сполучені Штати надають першочергового значення денуклеаризації Корейського півострова - запобігання розповсюдженню ядерних і ракетних технологій серед інших держав

і недержавних суб'єктів є критично важливим інтересом країни (Grinter & Kihl, 1987). Експорт таких технологій з КНДР в поєднанні з уже існуючим ядерним потенціалом країни загрожує як регіональній, так і глобальній безпеці. Він також може підірвати цілісність режимів нерозповсюдження та експортного контролю, ставлячи під сумнів ефективність Договору про нерозповсюдження ядерної зброї та пов'язаних з ним норм (Grinter & Kihl, 1987).

У той час як Китай не розглядає ядерний потенціал свого північно-східного сусіда як загрозу власній території, Сполучені Штати все ж стурбовані тим, що ядерні програми КНДР дедалі більше стають для них екзистенційною загрозою (Briney, 2019). Крім того, з часу закінчення Корейської війни США також зацікавлені у стримуванні нападу КНДР на американських союзників, особливо на РК та Японію, архіпелаг якої знаходиться на відстані удару ракет середньої дальності Пхеньяна (Briney, 2019). У своїй останній «Білій книзі» з питань оборони Японія описує ядерну програму КНДР разом з її балістичними ракетами як «серйозну загрозу безпеці країни» (Grinter & Kihl, 1987). Для зміцнення обороноздатності РК та Японії Сполучені Штати активізували двосторонні і тристоронні військові навчання, а також працюють окремо з Токіо і Сеулом над зміцненням їхніх можливостей протиракетної оборони (Grinter & Kihl, 1987).

Щодо безпосередніх учасників конфлікту, то основними інтересами РК можна вважати встановлення миру, стабільності та можливого возз'єднання Корейського півострова під контролем Сеула (Grinter & Kihl, 1987). Цю ініціативу також підтримує США, що офіційно виражено у Заяві про спільне бачення США і РК, прийнятій у червні 2009 року (The White House, 2009). Таким чином, першочерговий інтерес уряду РК полягає в розрядці напруженості, зменшенні ризику війни та дипломатичних зусиллях, спрямованих на встановлення тривалого мирного режиму.

КНДР під керівництвом Кім Чен Ина в першу чергу прагне виживання режиму і гарантування національної безпеки. Її ядерна програма розглядається урядом як стримуючий фактор проти зовнішніх загроз, особливо з боку Сполучених Штатів (Parra-Contreras, 2022). КНДР також безпосередньо

зацікавлена у міжнародному визнанні та звільненні від економічних санкцій (Parra-Contreras, 2022).

Стрімко зростаюча напруженість між Китаєм та Тайванем утворює ще одну конфліктну зону на території Східної Азії. Спірний статус Тайваню є прямим наслідком Громадянської війни в Китаї, в результаті якої переможений націоналістичний уряд втік з материка і переніс свій центр управління на острів у 1949 році (Grinter & Kihl, 1987). Хоча КНР ніколи не здійснювала контроль над Тайванем, вона стверджує, що острів є невід'ємною частиною Китаю, яка повинна бути “возз'єднана” з материком. У “Білій книзі” від 2022 року КНР заявила, що вирішення тайванського питання є “необхідним для реалізації процесу відродження Китаю” та “історичною місією” Комуністичної партії країни (The State Council Informational Office of the People's Republic of China, 2022). Таким чином, КНР віддає перевагу прагненню до возз'єднання мирним шляхом, але залишає за собою право застосовувати силу для досягнення своїх цілей.

Провідні політичні партії Тайваню - Демократична прогресивна партія (ДПП) і Гоміндан (ГМД) - дотримуються різних поглядів на відносини Тайваню з материковим Китаєм. Президент Тайваню від партії Гоміндан, Ма Інцзю (2008-2016 рр.), відстоював “Консенсус 1992 року”, в якому Тайвань і КНР погодилися, що існує лише один Китай (Tan, 2015). Сьома президентка Тайваню, що прийшла до влади у 2016 році, Цай Інвень, відмовилася надалі підтримувати таку політику. Хоча ДПП вважається партією, що виступає за незалежність острова, президентка наголосила, що Тайваню немає необхідності проголошувати незалежність, оскільки він вже є незалежною країною (Lai Ching-te, 2024).

Для того, щоб оцінити інтереси США стосовно Тайваню, необхідно насамперед розглянути потенційні наслідки перебування острова під контролем КНР. У цьому аспекті характер потенційного контролю з боку Китаю варіюється від мінімального регулювання, наприклад такого, що передбачається за впровадження ініціативи “Одна країна – дві системи”, до повного підпорядкування. Контрольований КНР Тайвань слугував би насамперед базою для розміщення військ, поширюючи дальність польоту літаків і ракет КНР ще на 150 морських

миль, що дозволило б Китаю контролювати повітряні і морські шляхи в Східно-Китайському морі та східній частині Тихого океану (Collins & Erickson, 2023). Натомість сили США та їхніх союзників були б відсунуті далі, а їхні бази опинилися б під загрозою ракетного удару з боку КНР. З економічної точки зору, захоплення Тайваню дало б Пекіну контроль над 5-м за величиною торговельним партнером Китаю та доступ до високотехнологічної промисловості, в тому числі до заводів з виробництва напівпровідників (Collins & Erickson, 2023).

З іншого боку, торгівля з Тайванем не є критично важливою для американської економіки, особливо у порівнянні з двосторонньою торгівлею між США та КНР. Тайвань є 10-м найбільшим торговельним партнером Сполучених Штатів (85 млрд. дол.), що є значно меншим у порівнянні з обсягами американської торгівлі з Китаєм (635 млрд. дол.) або Канадою і Мексикою (по 500 млрд. дол.) (Tan, 2015). Острів також не є критично важливим для посилення військової присутності США у регіоні - хоча розміщення військових баз у Тайвані забезпечує можливість завдати удару по материковій частині Китаю, ця ж близькість робить їх вразливими для нападу. Підтвердженням цього є той факт, що США вивели свої військові контингенти з острова та забов'язалися не розміщувати їх там надалі.

Дотримання свободи вибору політичної орієнтації Тайваню – одне з найважливіших питань для керівництва США, і це є основною причиною їх зацікавленості у забезпеченні унікального статусу острова (Collins & Erickson, 2023). Спроба ж КНР відновити свою повну юрисдикцію над островом де-факто, розглядаючи варіанти використання силових методів, наразі не приймається США (Collins & Erickson, 2023). Не останню роль у формуванні такої позиції грає розташування Тайваню на південному кінці “першого острівного ланцюга”, що забезпечує значні стратегічні переваги для оборони ширшого регіону. Гірський рельєф у поєднанні з близькістю до ключових морських шляхів робить Тайвань потужним оборонним рубежем (Collins & Erickson, 2023). Протягом десятиліть Тайвань слугував стратегічним буфером, допомагаючи стримувати потенційну агресію з боку Китаю і сприяючи регіональній стабільності і миру (Collins & Erickson, 2023). Тому будь-яка спроба Китаю силою захопити Тайвань не лише

приведе до ескалації напруженості в регіоні, але й кине прямий виклик зобов'язанням США підтримувати у ньому стабільність і безпеку. Це підірве цілісність першого острівного ланцюга і створить пролом, який потенційно може дозволити Китаю більш наполегливо проектувати силу в Тихому океані, створюючи значний виклик існуючому регіональному порядку і інтересам США. Таким чином, захоплення Тайваню внаслідок військових дій КНР мало б згубний вплив на американський авторитет та проваджувану політику та послабило б позиції США в ідеологічному протистоянні з Китаєм.

Ще одним відчутним дестабілізуючим фактором у важливому для Китаю в контексті необхідності забезпечення для себе мирного та стабільного міжнародного середовища регіоні, є територіальні спори у Південно-Китайському морі. З геополітичного погляду море має велике стратегічне значення для Китаю. Звичайно, воно підсилюється надзвичайно актуальним на сьогодні нафтогазовим фактором - шельф Південно-Китайського моря вважається багатим на паливно-енергетичні ресурси, а також фактором необхідності забезпечення продовольчої безпеки, адже в Південно-Китайському морі зосереджено до 10 % рибних запасів світового океану (Bilak, 2012). Для держав регіону, населення яких постійно зростає, це також має життєво важливе значення. КНР пред'являє територіальні претензії на понад 800 тис. км² та проголошує майже 80 % акваторії Південно-Китайського моря "традиційним китайським морським кордоном" (Bilak, 2012). З них на понад 500 тис. км² у південній частині моря претендують Філіппіни, і практично на весь "китайський сектор" (260 тис.км²) островів Спратлі – В'єтнам, Малайзія, Філіппіни і Бруней (Bilak, 2012). Попри те, що кожна зі сторін конфлікту діяла достатньо обережно, всіляко намагалася уникати будь-яких збройних сутичок та запропонувати свій варіант вирішення проблеми дипломатичним шляхом, жоден з них не став основою компромісу та спільного плану дій щодо порядку ведення торгівлі, розробки системи раціонального використання природних ресурсів регіону, здійснення природоохоронних заходів тощо.

Позиція США як одного з важливих позарегіональних гравців теж заслуговує на увагу. Починаючи з 2010 р., США змінили першопочатково нейтральну позицію

та перейшли до відкритої підтримки своїх союзників, насамперед В'єтнаму, закріплення дружніх стосунків з яким зазначено у Спільній заяві лідерів від 2023 року (The White House, 2023) та Філіппін, постійно нарощуючи військову присутність у регіоні та активізуючи дипломатичну діяльність (Тихоненко & Євтушенко, 2020). Усе це відбувається під гаслом захисту принципу свободи відкритого моря з особливим наголосом на свободі судноплавства та праві мирного проходу морських суден у цьому регіоні, що Китай розглядає як порушення своїх територіальних вод (Bilak, 2012). Принцип свободи судноплавства Китай вважає лише приводом для втручання США у справи регіону (Bilak, 2012). Як зазначає П. Білак (2012), з погляду КНР, втручання США у територіальну суперечку в Південно-Китайському морі на боці держав АСЕАН є проявом стратегії стримування КНР, засобом для збереження впливу США в регіоні, а також фактором, який підтримує територіальні претензії країн АСЕАН всупереч інтересам КНР.

Підсумовуючи, розглянувши основні конфліктні зони у регіоні Східної Азії, стає очевидно, що Китай і США є домінуючими і конкуруючими силами в регіоні, які змагаються у першу чергу за посилення свого впливу. Стратегічні пріоритети цих двох країн можна узагальнити, вказавши, що Китай ставить на перше місце стабільність у регіоні, нерозповсюдження та недопущення американських військ до свого кордону, а Сполучені Штати фокусуються на денуклеаризації та захисті своїх союзників у регіоні. Очевидно, що геополітичне суперництво між Китаєм і США не лише визначатиме баланс сил у Східній Азії, але й матиме далекосяжні наслідки для регіональної стабільності та світового політичного порядку в цілому.

2.2. Специфіка формування конфлікту на Корейському півострові

Конфлікт на Корейському півострові сформувався внаслідок багатьох факторів, насамперед, історичного та геополітичного характеру. Один із найважливіших аспектів цього конфлікту – це поділ країни на Корейську Народну-Демократичну Республіку та Республіку Корею, який відбувся внаслідок

Корейської війни 1950-1953 років (Hao & Qubing, 1997). Фактично цим поділом на півострові було сформовано дві кардинально різні системи як в політичному, так і в громадському устрої – комуністичну та тоталітарну на Півночі та капіталістичну і демократичну на Півдні – що призвело до напруженості між двома частинами півострова (Matray, 2012).

Конфлікт між КНДР та РК призвів до загибелі щонайменше 2,5 мільйона людей (Hao & Qubing, 1997). Війна набула міжнародного масштабу в червні 1950 року, коли війська КНДР вторглися на Південь. ООН, головним представником якої були США, вступила у війну на боці південнокорейців, а на допомогу КНДР прийшла Китайська Народна Республіка (Hao & Qubing, 1997). Після того, як обидві сторони зазнали мільйонних втрат у боях, військові дії припинилися в липні 1953 року, а Корея все ще залишилася фактично розділеною на дві держави. Чисельні переговори, що відбувалися після формального припинення вогню, не призвели до встановлення остаточного миру, і з того часу лінія фронту вважається кордоном між РК та КНДР (Millett, 2006).

Корейська війна бере свій початок у період розпаду Японської імперії наприкінці Другої світової війни, у вересні 1945 року. На відміну від Китаю, Маньчжурії та колишніх західних колоній, захоплених Японією в 1941-1942 роках, Корея, анексована нею з 1910 року, не мала місцевого уряду чи колоніального режиму, який би відновив свою діяльність після припинення бойових дій (Matray, 2012). Більшість претендентів на владу вважалися вигнанцями і фізично перебували в Китаї, Маньчжурії, Японії, СРСР і США (Matray, 2012). Вони поділялися на дві категорії - перша складалася з відданих марксистських революціонерів, які воювали проти японців у складі партизанських армій у Маньчжурії та Китаї (Matray, 2012). Одним із них був досить успішний партизанський лідер Кім Ір Сен, який отримав певну підготовку в СРСР та звання майора радянської армії (Matray, 2012). Інший корейський націоналістичний рух, не менш революційний, черпав натхнення з кращих досягнень науки, освіти та індустріалізму Європи, Японії та Америки. Ці «ультранаціоналісти» були розділені на ворогуючі фракції, одна з яких перебувала під керівництвом Сон Ману Лі, який

отримав освіту в США і був президентом дисидентського Тимчасового уряду Кореї у вигнанні (Matray, 2012). Поспішно намагаючись роззброїти японську армію та репатріювати японське населення до Кореї (за оцінками, 700 000 осіб), США та СРСР у серпні 1945 року домовилися поділити півострів для адміністративних цілей по 38-й паралелі (Millett, 2006).

Р. Метрей (2012), досліджуючи умови формування конфлікту, зазначає, що згідно з досвідом Холодної війни, керівництво США негайно зреагувало на ініціацію нападу КНДР на РК 25 червня 1950 року та початок Корейської війни. І хоча, до 1941 року США не виявляли значного інтересу до Кореї, після нападу на Перл-Харбор президент Франклін Д. Рузвельт та його радники визнали стратегічне значення цього півострова для миру в Азії (Matray, 2012). Вони підтримували ідею післявоєнної опіки для досягнення незалежності Кореї (Matray, 2012). У кінці 1943 року під час Каїрської конференції Ф. Рузвельт разом з британським прем'єр-міністром У. Черчілем та китайським генералісимусом Чан Кайше підписали декларацію, що підтверджувала намір зробити Корею вільною та незалежною. На Ялтинській конференції у 1945 році Сталін погодився з опікою чотирьох держав над півостровом, але вже 8 серпня того ж року він оголосив війну Японії та відправив Червону Армію в Корею (Matray, 2012). Тільки прийняття пропозиції Г. Трумена про поділ півострова на радянську та американську зони окупації по тридцять восьмій паралелі врятувало Корею від об'єднання під владою комуністів.

Д. Кан (2008) відзначає, що без згоди корейського народу, великі держави вирішили, що необхідно підготувати півострів до самоврядування, і тому бажано організувати для Кореї зразок міжнародної адміністрації або опіки, яка діяла б до тих пір, поки корейці не приймуть рішення щодо самостійної здатності керувати власною державою. Формальною причиною і метою тимчасового поділу території Кореї на дві зони було прийняття капітуляції японських військ, що відзначали і офіційні представники США (Millett, 2006). Однак слід мати на увазі, що північна частина території Кореї була окупована радянськими військами, а південна – американськими, і кожна зі сторін проводила свою політику у своїй сфері впливу. Американська влада планувала вирішити корейське питання таким чином, щоб

залишити півострів під своїм впливом (Matray, 2012). Їх план передбачав два основні етапи: по-перше, акцент робився на об'єднанні економіки всієї Кореї під адміністрацією в Сеулі, в зоні впливу США (Millett, 2006). Це мало забезпечити поширення американського контролю не лише на РК, а й на КНДР. Потім, після зриву переговорів з радянським командуванням, Вашингтон планував відмовитися від співпраці з СРСР у корейському питанні, заручившись підтримкою ООН, де США тоді мали переважну більшість голосів і могли розраховувати на прийняття рішень, сприятливих для них (Millett, 2006). На жодному з цих етапів не йшлося про створення єдиного, демократичного корейського уряду. Правлячі кола США намагалися використати післявоєнну ситуацію в інтересах експансії американського капіталу і перетворення Кореї у військово-політичну базу на Далекому Сході (Matray, 2012).

А. Міллет (2006) стверджує, що принаймні з американської точки зору, цей географічний поділ був тимчасовим рішенням; однак Радянський Союз почав здійснювати акти терору в КНДР, що швидко політизувало розділення, штовхаючи тисячі біженців на Південь. Обидві сторони не змогли домовитися про формулу створення об'єднаної Кореї, тому в 1947 році президент США Гаррі С. Трумен переконав ООН захопити територію у свою сферу впливу, хоча американські військові номінально контролювали Південь ще до 1948 року. Таким чином, створення незалежної Республіки Кореї стало відкритою політикою ООН на початку 1948 року. Південні комуністи виступили проти цього, і до осені партизанська війна поширилася на частини кожної корейської провінції нижче 38-ї паралелі. Військові дії переросли в обмежену прикордонну війну між новоствореним Півднем, Армією Республіки Корея (РОКА) і прикордонною поліцією КНДР, а також її Народною армією (КНА) (Matray, 2012). У цей період КНА здійснила 10 транскордонних рейдів, щоб відвернути сили РОКА від придушення партизанської кампанії на Півдні (Matray, 2012). Тим не менш, партизанське повстання зазнало поразки: у серпні 1948 року було утворено Республіку Корея (РК), президентом якої став Сінгман Лі (Millett, 2006).

Погіршення радянсько-американських відносин у Європі означало, що жодна

зі сторін не бажала погоджуватися на будь-яку угоду в Кореї, яка могла б посилити її супротивника. Це стало зрозумілим, коли США та Радянський Союз спробували реалізувати відновлений план опіки після Московської конференції в грудні 1945 року (Matray, 2012). За вісімнадцять місяців переривчастих двосторонніх переговорів у Кореї не було досягнуто згоди щодо створення представницької групи для формування тимчасового уряду. У результаті, США передали цей конфлікт на розгляд ООН, яка наприкінці 1947 року прийняла резолюцію, яка закликала до виборів під міжнародним наглядом до уряду, який правитиме об'єднаною Кореєю, всупереч позиції СРСР (Matray, 2012). Під тиском США, ООН “спостерігала” за явно недемократичними виборами, що пройшли лише на Півдні в травні 1948 року та засвідчила їх як дійсні, в результаті чого у серпні була утворена РК (Matray, 2012). У відповідь, СРСР підтримала створення КНДР у вересні. Внаслідок таких дій сформувалося дві окремі країни: президент Сінгман Лі встановив репресивний, диктаторський і антикомуністичний режим на Півдні, тоді як партизанський лідер часів війни Кім Ір Сен нав'язав на Півночі тоталітарну сталінську модель політичного, економічного та соціального розвитку (Matray, 2012). У відповідь, ООН ухвалила Резолюцію про виведення радянсько-американських військ з півострова.

У грудні 1948 року Радянський Союз у відповідь на прохання КНДР вивів свої війська з країни. США ж, незважаючи на плани покинути Південь до кінця того ж року, відклали виведення військ до 29 червня 1949 року. До того часу було схвалено Документ 8/2 Ради національної безпеки (NSC, n.d.), який закріплював за США зобов'язання навчати та надавати спорядження Збройним силам РК, які зможуть підтримувати внутрішній порядок у країні і стримувати можливий напад КНДР. Вже навесні 1949 року військові радники США могли спостерігати за різким покращенням боєздатності армії РК. Ці покращення були настільки значними, що невдовзі радикально налаштовані військові РК почали наступати на Північ (Matray, 2012). Ці атаки викликали серйозні зіткнення на кордоні з північнокорейською армією.

Таким чином, фактично, війна на півострові вже точилася, коли 25 червня

1950 року почалася її активна фаза. Можлива перспектива різкого наступу Корейської народної армії викликала занепокоєння адміністрації США, що пояснює тогочасне обмеження нею військового потенціалу РК, у тому числі затримання постачання танків, важкої артилерії та військових літаків. (Matray, 2012).

Тим не менш, вранці 25 червня 1950 року КНА почала повномасштабний військовий наступ з метою завоювання Республіки Кореї. Замість того, щоб негайно ввести наземні війська, першим кроком США було схвалення передачі справи до Ради Безпеки ООН, оскільки вони сподівалися, що військові РК зможуть захистити себе за допомогою переважно непрямой допомоги з їх боку (Matray, 2012). Перша Резолюція Ради Безпеки ООН закликала КНДР погодитися на припинення вогню та вивести війська, але КНА продовжувала наступ (Matray, 2012). Друга Резолюція, видана 27 червня містила прохання до країн-членів Організації надати підтримку оборонним силам РК (Matray, 2012). Лише 30 червня 1950 року Г. Трумен відправив американські сухопутні війська до Кореї – це сталося після того, як генерал Дуглас Макартур, командувач окупаційними силами США в Японії, повідомив про високу загрозу знищення РК армією КНДР (Matray, 2012). 2 жовтня того ж року, міністр закордонних справ Китайської Народної Республіки Чжоу Еньлай заявив, що Китай втрутиться у війну, якщо війська США перетнуть паралель (Matray, 2012). Згодом командуванню північно-східного військового округу КНР було наказано підготуватися до операції в Кореї – і 19 жовтня 1950 року загони Китайських народних добровольців (КНД) під командуванням генерала Пен Дехуея починають форсування річки Ялу (Matray, 2012). Через п'ять днів генерал Макартур наказав розпочати наступ на кордон Китаю з військами США в авангарді (Matray, 2012). Відтак, почалося протистояння американської та китайської армій.

24 листопада сили ООН, восьма армія США на заході та корпус X на сході почали наступальну операцію «Вдома до Різдва», метою якої було захоплення КНДР та припинення війни (Matray, 2012). Цей наступ не став успішним, оскільки наступного дня КНД здійснила масову контратаку, змушуючи сили командування

об'єднаних націй (UNC) хаотично відступати на південь і спонукаючи адміністрацію Г. Трумена негайно розглянути питання про припинення вогню (Matray, 2012). На початку 1951 року генерал-лейтенант Метью Б. Ріджвей, новий командувач 8-ї армії США, зупинив просування комуністів на південь, а генерал Макартур був відсторонений від командування (Matray, 2012). На той час, обидві армії вже зазнали величезних втрат, переконавши Пекін, Пхеньян та Вашингтон у необхідності припинення вогню.

2.3. Міжкорейський діалог щодо завершення конфлікту у другій половині XX ст.

Воюючі сторони погодилися розпочати переговори про перемир'я 10 липня 1951 року в Кесоні, “нейтральній зоні” неподалік 38 паралелі, проте їх було перервано через те, що у вересні того ж року літаки США почали бомбардувати місто (Hao & Qubing, 1997). Переговори поновилися 21 жовтня у Панминчжоні, проте військові дії в Кореї все ще продовжувались, хоч втратили первинну гостроту і точились в основному в районі 38 паралелі (Hao & Qubing, 1997).

До 1953 року завдяки переговорам було досягнуто прогресу у вирішенні майже всіх спірних питань, включаючи створення демілітаризованої зони вздовж лінії бойових дій, встановлення процедури перевірки дотримання перемир'я та заснування післявоєнної політичної конференції для обговорення виведення іноземних військ з території півострова (Hao & Qubing, 1997). Єдиним питанням, що затягувало переговори, був обмін військовополоненими.

У результаті тривалих переговорів відбулися два масштабні обміни, які по суті ознаменували закінчення військової фази конфлікту. Обмін полоненими відбувався у дві хвили – операція «Малий обмін» (Little Switch), під час якої були повернені на батьківщину хворі та поранені в'язні, та операція «Великий обмін» (Big Switch) – останній поштовх для обміну всіма полоненими, що залишилися між сторонами. Наповнені суперечками та ризиком, ці обміни були одними з найнапруженіших моментів війни. Особливо важкі умови були для

південнокорейців, захоплених КНДР та Китаєм. Вважаючи їх перебіжчиками-зрадниками, з ними поводитися жорстоко (Blakemore, 2019). Під час війни, Сполучені Штати та їхні союзники взяли в полон десятки тисяч солдатів-комуністів, більшість з яких стверджували, що їх змусили воювати на стороні Китаю та Півночі, і висловлювали категоричне небажання повертатися на батьківщину після обміну (Blakemore, 2019). Це стало серйозною перешкодою для мирних переговорів між сторонами. КНДР та Китай наполягали на повній та негайній репатріації їхніх військовополонених, у той час як Сполучені Штати та Республіка Корея відмовлялися з гуманітарних міркувань (Blakemore, 2019). Зрештою, по мірі того, як військова безвихідь затягувалася, КНДР та Китай поступилися, погодившись на вимоги США дозволити військовополоненим або повернутися, або отримати тимчасовий притулок, доки комісія ООН займатиметься справами військовополонених, які не бажають повертатися (Blakemore, 2019).

5 серпня 1953 року між РК та КНДР була узгоджена операція «Великий обмін», в ході якої понад 75 000 в'язнів-комуністів було повернуто до КНДР та Китаю, які в свою чергу передали 12 722 ув'язнених (Blakemore, 2019). Понад 22 000 солдатів, що воювали на боці КНДР вирішили попросити притулку в РК, а не повертатися на батьківщину (Blakemore, 2019). Це була масштабна подія, яка супроводжувалася дипломатичними кризами. Передусім, Сінгман Лі, тодішній президент РК, не хотів, щоб війна закінчилася без возз'єднання півострова, і погрожував мобілізувати своїх власних солдат проти союзників з ООН під час повернення полонених (Blakemore, 2019). Іншою проблемою був стан військовополонених, багато з яких зазнали тортур і впливу пропаганди під час ув'язнення у КНДР. Крім того, були військовополонені, яких взагалі не повернули. За оцінками, близько 80 тисяч південнокорейців перебували в КНДР, коли припинення вогню завершило війну (Blakemore, 2019). Вважається, що більшість з них були залучені до фізичної роботи, «перевиховані» та інтегровані в північнокорейське суспільство (Matray, 2012).

Загалом, відповідно до звіту UNC (n.d.), переговори про перемир'я між РК

та КНДР тривали протягом двох років (1951-1953) – це зробило їх найтривалішими мирними переговорами в історії. За цей час відбулося 158 зустрічей, під час яких усі сторони прагнули укласти угоду, яка б призупинила відкриті військові дії та організувала звільнення та репатріацію військовополонених (Blakemore, 2019). Таким чином, 27 липня 1953 року військове командування Сполучених Штатів (представляючи ООН), Корейської народної армії та Китайської народної добровольчої армії підписали Корейську угоду про перемир'я, поклавши край трирічним бойовим діям Корейської війни 1950-1953 років. Дана угода створила Військову демаркаційну лінію (MDL) на останній лінії зіткнення між протиборчими силами (Parra-Contreras, 2022). Обидві сторони відійшли на два кілометри від MDL, утворивши чотирикілометрову демілітаризовану зону (DMZ), яка проходить через 241 кілометр по ширині Корейського півострова (Matray, 2012). Обом сторонам було дозволено доступ до їх двокілометрової частини DMZ, але їм було заборонено перетинати MDL без дозволу іншої сторони.

Відповідно до Угоди було створено три комісії та фізичні механізми для її виконання. Комісія з репатріації завершила свою місію поверненням військовополонених з обох сторін у 1953 році. Військова комісія з перемир'я (MAC) була створена згідно з параграфом 19 Угоди «для нагляду за виконанням цієї Угоди та врегулювання шляхом переговорів будь-яких її порушень» (UNC, n.d.). Наглядова комісія нейтральних країн (NNSC) була створена відповідно до параграфів 36 і 37 Угоди і спочатку складалася з чотирьох старших офіцерів з «нейтральних країн» (або некомбатантів) – двох призначених UNC і двох обраних Корейською народною армією та Китайською народною добровольчою армією (Parra-Contreras, 2022). Основною функцією NNSC є проведення незалежних перевірок відповідності та розслідування порушень Угоди про перемир'я за межами демілітаризованої зони (DMZ) і звітування про свої висновки Військовій комісії з питань перемир'я (UNC, n.d.).

Угода про перемир'я в Кореї є унікальною, оскільки, хоча це угода, підписана військовими командувачами, вона була офіційно прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 28 серпня 1953 року (Parra-Contreras, 2022). Угода служила

військовим припиненням вогню, необхідним для переговорів щодо остаточного дипломатичного миру. У 1954 році в Женеві відбулися мирні переговори, але офіційного мирного договору не було підписано - таким чином, Корейський півострів технічно залишається в стані війни (Parra-Contreras, 202).

Корейська війна стала основною причиною програшу Г. Трумена на президентських перегонах у листопаді 1952 року Дуайту Д. Ейзенхауеру, який побудував свою передвиборчу програму саме на обіцянці виведення американських військ з території РК (Parra-Contreras, 2022). Демонструючи свою рішучість у вирішенні цього питання, 2 лютого того ж року Ейзенхауер оголосив, що наказує вивести Сьомий флот США з Тайванської протоки (Matray, 2012).

Масштаби руйнувань і жорстокість Корейської війни посилили ворожнечу між Північчю і Півднем. У повоєнні роки обидві країни змагалися за легітимність і міжнародне визнання за кордоном: на Півдні встановилася диктатура розвитку, а на Півночі - високоцентралізований персоналістський режим (Matray, 2012). Протягом наступних кількох десятиліть міждержавні контакти між двома Кореями були майже відсутні.

У 1966 році стався ще один значний військовий епізод, трирічний збройний конфлікт, який згодом отримав назву "Друга корейська війна" - лідер КНДР Кім Ір Сен вперше з часів Корейської війни почав знову відправляти військових до Республіки Кореї (Briney, 2019). Незважаючи на те, що масштабних військових дій не було, відбувалося багато дрібних збройних сутичок. З часом кількість цих інцидентів росла: з 42 у 1965 році до 286 за перші шість місяців 1967 року (Briney, 2019). У січні 1968 року конфлікт досяг піку – найманці з КНДР скоїли замах на вбивство президента РК Пак Чон Хі і захопили американський шпигунський корабель з 82 моряками на борту; моряки перебували в ув'язненні майже рік (Briney, 2019). І РК, і КНДР, а також їхні союзники припускали, що між ними може знову с палахнути велика війна. Сполученим Штатам і Радянському Союзу довелося чинити тиск на обидві сторони, щоб вони не почали бойові дії (Briney, 2019). Тим не менш, різке зростання сутичок уздовж демілітаризованої зони разом зі спробою вбивства президента РК Пак Чон Хі збільшили міжкорейську

напруженість до найвищої точки з часів війни.

Однак, коли на початку 1970-х років зближення США і Китаю докорінно змінило архітектуру безпеки в Східній Азії, уряди обох Республік вирішили, що в їхніх інтересах розпочати діалог один з одним (Briney, 2019). Міжкорейські переговори, які спочатку проходили під егідою Червоного Хреста, призвели до першої Спільної заяви про возз'єднання, опублікованої 4 липня 1972 року (Briney, 2019). Проте ця деескалація на півострові була нетривалою. У 1974 році перша леді РК Юк Йонг Су була вбита під час ще одного невдалого замаху на Пак, здійсненого симпатиком КНДР, який народився в Японії (Briney, 2019). Північнокорейські агенти також намагалися вбити наступника Пака, президента Чун Ду Хвана, під час президентської поїздки до М'янми в 1983 році, і підірвали пасажирський літак рейсу 858 авіакомпанії Korean Air в 1987 році (Briney, 2019). Хоча в останні роки холодної війни були ще деякі періоди обережної міжкорейської взаємодії - наприклад, невеликій кількості розділених членів сімей з РК і КНДР було дозволено на короткий час возз'єднатися в Сеулі і Пхеньяні в 1985 році, - ці періоди діалогу тривали недовго (Foley, 2003).

Активний діалог між двома країнами відновився за часів першого демократично обраного президента РК Ро Тхе У (1988-1993). "Північна політика" Ро привела до встановлення дипломатичних відносин Республіки Корея з традиційними основними союзниками КНДР - Радянським Союзом і Китаєм (Briney, 2019). У рамках цієї політики адміністрація Ро також встановила дипломатичні відносини з самою КНДР, вперше дозволивши пряму міжкорейську торгівлю у 1989 році (Cha, 1997). У грудні 1991 року сторони підписали "Базову угоду" про примирення, ненапад, обмін і співпрацю (Conference of Disarmament, 1992). Незабаром після цього обидві країни оприлюднили Спільну декларацію про денуклеаризацію Корейського півострова, зобов'язавшись не володіти, не виробляти і не застосовувати ядерну зброю, а також заборонити збагачення урану і переробку плутонію (ROK Ministry of Unification, 1992).

Міжкорейські відносини були неспокійними за часів наступника Ро - Кім Янг Сама (1993-1998). Спочатку зайнявши жорстку позицію під час першої

північнокорейської ядерної кризи, Кім змінив курс і запланував зустріч на вищому рівні з північнокорейським лідером Кім Ір Сеном, яка стала б першою зустріччю лідерів обох країн з часу поділу Корейського півострова (Kim, 1999). Однак Кім Ір Сен помер за кілька тижнів до того, як зустріч мала відбутися. КНДР розкритикувала Південь за те, що він не висловив співчуття з цього приводу і припинив міжкорейський діалог (KCNA, 1999). Протягом наступних кількох років відносини між Північчю і Півднем продовжували коливатися, зокрема через такі питання, як продовольча допомога та регіональна дипломатія (Kim, 1999).

РОЗДІЛ 3. БАГАТОСТОРОННІ ПЕРЕГОВОРИ ІЗ ДОСЯГНЕННЯ МИРУ НА КОРЕЙСЬКОМУ ПІВОСТРОВІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

3.1. Підхід Республіки Корея до мирних переговорів із північним сусідом

“Позиція Уряду Республіки Корея полягає у задекларованому прагненні досягти сталого миру на Корейському півострові шляхом денуклеаризації КНДР. Уряд РК продовжує дипломатичні зусилля для підписання мирної угоди на завершальному етапі повної денуклеаризації Півночі. Це закладе основу для ролі РК як глобальної провідної держави, яка сприяє свободі, миру та процвітанню не лише на Корейському півострові, але й у північно-східній Азії та по всьому світу” (Republic of Korea Ministry of Foreign Affairs, n.d.).

З моменту встановлення режиму перемир'я на півострові з укладенням Корейської угоди про перемир'я від 27 липня 1953 року, політичними зусиллями уряду РК були постійні спроби трансформувати режим перемир'я у повноцінну мирну угоду (Нао & Qubing, 1997). Перші офіційні контакти між двома країнами розпочалися в липні 1972 року, коли північнокорейський лідер Кім Ір Сен прийняв Лі Ху Рака, керівника розвідувальної служби РК, яка тоді називалася Центральним розвідувальним управлінням Кореї. Під час зустрічі сторони підписали Спільне комюніке Півночі та Півдня про мирне об'єднання (Briney, 2019).

У червні 2000 року лідери двох країн вперше після поділу Корейського півострова зустрілися в Пхеньяні, столиці КНДР (Briney, 2019). 13 червня 2000 року північнокорейський лідер Кім Чен Ір особисто зустрів делегацію президента РК Кім Де Чжуна в міжнародному аеропорту Пхеньяна і після короткої церемонії привітання обидва лідери розпочали переговори, які тривали три дні (Briney, 2019). У результаті, 15 червня сторони підписали Спільну декларацію між Північчю та Півднем. Відповідно до цього документа, робочі зустрічі та переговори між міністрами КНДР та РК відбувалися чотири рази з липня по грудень 2000 року в Пхеньяні, Сеулі та на острові Чеджудо (Briney, 2019). У Спільній декларації обидві країни домовилися сприяти возз'єднанню, вирішенню гуманітарних питань, розвитку економічного і культурного співробітництва, а також возз'єднанню сімей,

які були роз'єднані внаслідок Корейської війни (Briney, 2019).

Тим не менш, вже у 2002 році Пхеньян визнав, що розробляє програму зі збагачення урану, що спричинило другу велику ядерну кризу на Корейському півострові (Zhang, 2002). Для вирішення цієї проблеми в 2003 році розпочалися шестисторонні переговори між КНДР, РК, США, Китаєм, Японією і Росією. Не зважаючи на те, що у вересні 2005 року Пхеньян погодився відмовитися від своєї ядерної програми, приєднатися до ДНЯЗ і дозволити повернення спостерігачів МАГАТЕ в обмін на продовольчу та енергетичну допомогу, того ж року він знову оголосив про наявність у нього ядерної зброї і заявив, що він зібрав паливо на ядерному об'єкті в Йонбені (Briney, 2019). У відповідь на це США розгорнули проти нього санкції. Тодішній лідер КНДР Кім Чен Ір відповів першим північнокорейським ядерним випробуванням у жовтні 2006 року, що ще більше погіршило міжкорейські відносини (Briney, 2019).

Перше відчутне покращення сталося у 2007 році, коли проведені тоді чергові шестисторонні переговори призвели до ключової угоди 13 лютого, і Вашингтон зняв фінансові санкції з КНДР (Kim, 2018). Покращення відносин між Пхеньяном і США пожвавило дискусії між Півднем і Північчю. У Декларації про розвиток південно-північнокорейських відносин, миру та процвітання, оголошеній на Міжкорейському саміті, що пройшов того ж року, обидві країни визнали необхідність покласти край нинішньому режиму перемир'я та створити постійний мирний режим (Briney, 2019). Обидві сторони також погодилися працювати разом, щоб лідери трьох-чотирьох безпосередньо зацікавлених сторін зібралися на півострові та оголосили про припинення стану війни. Однак, оскільки ці переговори у подальшому зайшли в глухий кут, дискусії щодо мирного режиму також призупинилися на значний період часу.

Тим не менш, керівництво Республіки Кореї не полишало спроб встановлення справжнього миру на півострові, а відтак дискусії щодо мирного режиму відновилися у 2018-2019 роках, коли відбулася низка зустрічей, а саме Міжкорейські саміти 27 квітня, 26 травня та 18-28 вересня 2018 року, саміти США і КНДР 12 червня та 27-28 лютого 2019 року і зустріч лідерів двох Кореї і США в

Пханмунджомі 30 червня 2019 року (Briney, 2019). У Пханмунджомській декларації про мир, процвітання та возз'єднання Корейського півострова, прийнятій на міжкорейському саміті в 2018 році, сторони погодилися оголосити про закінчення війни у рік, коли відзначається 65-та річниця Угоди про перемир'я, а також активно сприяти проведенню тристоронніх зустрічей за участю двох сторін і США або чотиристоронніх зустрічей за участю двох сторін, США і Китаю, з метою заміни Угоди про перемир'я мирною угодою та встановлення постійного і міцного мирного режиму (Briney, 2019). Крім того, у Спільній заяві, підписаній лідерами США та КНДР 12 червня в Сінгапурі, сторони погодилися об'єднати свої зусилля для побудови тривалого та стабільного мирного режиму на Корейському півострові. Однак, переговори знову зайшли в глухий кут після того, як не вдалося досягти угоди на саміті США і КНДР у Ханой, В'єтнам, у лютому 2019 року (Ministry of Foreign Affairs RK, n.d.).

Таким чином, можна визначити, що на початку 21-го сторіччя, будучи “замороженим” у невирішеному конфлікті з КНДР, кінцевою метою Сеула була денуклеаризація і возз'єднання Корейського півострова. Південь також прагнув лібералізувати занепалу економіку КНДР за допомогою більшої фінансової участі, спрямованої на зменшення потенційних витрат на майбутнє возз'єднання (Richardson, 2021). Основною стратегією РК було проведення мирних переговорів, які повторювалися кожен раз після того, як КНДР порушувала свої зобов'язання що стосувалися денуклеаризації (Richardson, 2021). Такий підхід очевидно не був успішним, адже за більш ніж 20 років періодичних зустрічей та переговорів, з 2000-го року так і не було досягнуто значних зрушень не лише у бік возз'єднання, а й навіть укладення повноцінного мирного договору між двома країнами.

3.2. Інтереси північнокорейського режиму в стабілізації ситуації на півострові

Виходячи з публічних заяв політиків КНДР, а також відкритих коментарів офіційних представників інших країн після самітів, можна визначити два основних

інтереси країни в стабілізації ситуації на півострові – це національна безпека і потреба в економічній допомозі (Richardson, 2021). Сполучені Штати наклали санкції на КНДР в односторонньому порядку з моменту створення країни. Політика часів холодної війни призвела до додавання санкцій, пов'язаних зі статусом КНДР як комуністичної та соціалістичної держави (Richardson, 2021). Кричущі порушення прав людини, історія санкціонованої державою контрабанди наркотиків і тероризму, підробка американської валюти, розповсюдження ракетних і ядерних технологій та безліч інших правопорушень призвели до того, що на країну наклали санкції, які дублюють одна одну, одразу кілька органів влади (Richardson, 2021). Крім того, після першого ядерного випробування КНДР у 2006 році Рада Безпеки ООН почала видавати низку резолюцій, які ставали дедалі гострішими (Richardson, 2021). Протягом першого десятиліття після першого ядерного випробування ці багатосторонні санкції були спрямовані на те, щоб позбавити КНДР інструментів для створення ядерної програми, і перейшли до обмежень на предмети розкоші для еліти режиму (Richardson, 2021). Попередні заяви уряду країни про те, що її ядерна інфраструктура призначена для виробництва ядерної енергії, мало кого переконали після першої ядерної кризи на початку 1990-х років, але публічна демонстрація країною своїх збройних амбіцій під час першого ядерного випробування дозволила всім членам Ради Безпеки, які мають право вето, включно з Китаєм, засудити цю програму і накласти на неї санкції (Richardson, 2021).

Тим не менш, північнокорейські ядерні випробування і запуски ракет далекого радіусу дії продовжилися. Більше країн, особливо Японія і Республіка Корея, ще більше обмежили свою торгівлю з КНДР після 2006 року. Незважаючи на те, що режим Пхеньяна продовжував артикулювати прагнення до самодостатності і будував економіку для її підтримки, країна ставала дедалі більш залежна від одного сусіда, який постачав іноземні товари та економічні ресурси, такі як нафта – а саме, від Китаю (Richardson, 2021). На Китай припадало понад 90 відсотків північнокорейської торгівлі, але навіть Пекін не зміг стримати Пхеньян у ядерному питанні, і китайсько-північнокорейські відносини погіршилися. У 2016

році, після п'ятого ядерного випробування Китай проголосував за нові санкції Ради Безпеки ООН, які не просто мали на меті обмежити здатність КНДР імпортувати ядерні матеріали або накласти обмеження на північнокорейську еліту, такі як заборона на поїздки або заборона на імпорт предметів розкоші - Китай погодився заборонити те, що в іншому випадку вважалося б законною торгівлею в економічно важливому секторі: мінерали та вугілля (Richardson, 2021)

Таким чином, КНДР не змогла експортувати вугілля та інші корисні копалини, які були критично важливими компонентами її валютного експорту. Наступні резолюції розширювали обмеження на північнокорейську торгівлю та діяльність, пов'язану з отриманням іноземної валюти. Як домінуючий економічний партнер КНДР, з яким вона має спільний сухопутний кордон, Пекін міг тоді і може зараз повністю послабити тиск санкцій. Однак уряд Китаю здебільшого залишається непохитними, а отже очевидно, що до стабілізації ситуації на півострові послаблення санкцій, яке могло б стимулювати торгівлю та допомогти вкрай важкій економічній ситуації Пхеньяну, не передбачається.

Що стосується питання національної безпеки КНДР, то лідери країни підкреслюють, що ядерна програма країни спрямована проти того, що Пхеньян вважає американською екзистенційною загрозою своєму існуванню (Richardson, 2021). КНДР “навчилася” на війні в Перській затоці 1991 року, що навіть чисельна перевага військовослужбовців не допоможе проти більш розвинених американських військових технологій. Війна в Іраку у 2003 році також показала Пхеньяну, що лише реальний потенціал ядерної зброї може стримати умовно переважаючі американські збройні сили (Richardson, 2021). Тобто з точки зору КНДР, ядерна зброя добре стримує здатність більш технологічно розвиненої армії скинути режим правлячої партії (Richardson, 2021).

Керівництво США декілька разів йшло на значні поступки, щоб зменшити побоювання КНДР щодо безпеки. Пхеньян вже давно скаржиться на піврічні американо-південнокорейські військові навчання, які вона розглядає як загрозу безпеці. Сполучені Штати двічі призупиняли ці навчання після першого саміту США і КНДР у Сінгапурі, хоча після цього країна їх все ж відновила (Richardson,

2021). КНДР змушена використовувати дефіцитні ресурси, такі як паливо, для мобілізації сил, в той час як в регіоні для проведення навчань перебуває велика кількість американської військової техніки та особового складу. На їхню думку, військові навчання можуть стати ідеальним прикриттям для підготовки до вторгнення (Richardson, 2021). США і РК неодноразово наголошували, що навчання мають оборонний характер, тобто дозволяють обом арміям відпрацьовувати більш ефективну відповідь на можливі північнокорейські провокації, а отже, призупинення навчань обмежує їх військову готовність (Richardson, 2021).

Можна зробити висновок, що припинення військових провокацій та зміцнення дипломатичних зусиль для створення мирного середовища на півострові є стратегічно важливими для досягнення стабільності та економічного процвітання самої КНДР, адже від цього напряму залежить можливе зняття санкцій з країни, а також призупинення військових навчань США та РК. Тим не менш, керівництво країни досі не пішло на значні поступки у своїй ядерній програмі, принаймні на такі, які дозволили б почати серйозну дискусію щодо зрушення у бік укладання миру на півострові та ре-інтеграції КНДР у світову спільноту.

3.3. Міжнародна медіація у розв'язанні конфлікту на Корейському півострові на початку XXI ст.

Північно-Східна Азія є одним з найважливіших і водночас найбільш нестабільних регіонів світу. Відповідно, кожна з країн, що змагається за сферу впливу у цьому регіоні - Китай, Росія, Японія і США - почали розглядати Корейський півострів як стратегічний стрижень геополітики Північно-Східної Азії і як такий, що входить до їхньої власної геостратегічної сфери впливу, а відтак почали докладати зусиль до медіації та врегулювання конфлікту на півострові.

Китай

На початку 2003 року Пекін розпочав активну посередницьку дипломатію, щоб надати допомогу в пошуку рішення шляхом переговорів, коли Вашингтон,

Сеул і Пхеньян не змогли знайти його самостійно (Menegazzi, 2017). З огляду на зростаючу войовничу риторику Сполучених Штатів у той час, Китай побоювався, що нестабільність може стати наслідком циклу взаємних провокацій, і був стурбований можливістю того, що будь-яка сторона може вдатися до військових дій (Gomà, 2006). З одного боку, США могли необачно спробувати вирішити північнокорейську ядерну проблему військовим шляхом, як це було в Іраку. З іншого боку, КНДР може вирішити, що нанесення удару (щоб запобігти американському превентивному удару) буде раціональним способом дій в інтересах виживання режиму, навіть якщо перемога буде неможливою.

Посередництво, як правило, здійснюється з різних мотивів, і у випадку Китаю мотивом було поєднання більшої небезпеки, більших ставок і більших важелів впливу (Gomà, 2006). Хоча головною метою посередництва Китаю є запобігання переростанню конфлікту між РК і КНДР у військове протистояння, його занепокоєння регіональною дестабілізацією мотивоване глибинною причиною: поєднанням економічних і політичних здобутків, яких він досяг за останнє десятиліття, з очевидною і постійною загрозою, що виникне в результаті цього протистояння (Menegazzi, 2017). Порівняно з початком 1990-х років, Китай нещодавно опинився у значно зміненій геополітичній та геоекономічній ситуації, маючи набагато більше ресурсів для дипломатії посередництва (Gomà, 2006).

Хоча Китай визначив свою роль як "активне посередництво", насправді він виконує численні і взаємодоповнюючі ролі ініціатора, приймаючої сторони, фасилітатора, формувальника консенсусу, посередника, і укладача угод у шестисторонньому процесі, що періодично відновлюється і припиняється (Menegazzi, 2017). Посередницька дипломатія Китаю з самого початку дотримувалася човникового/візитного підходу – з початку 2003 до середини 2005 року китайські високопосадовці щоквартально здійснювали дипломатичні візити на досить високому рівні, водночас даючи зрозуміти Вашингтону, що пряма взаємодія з КНР є найкоротшим шляхом до прогресу в шестисторонньому процесі (Menegazzi, 2017).

Нарешті, оцінка посередницької ролі Китаю вимагає розуміння того, як

Китай сам її характеризує. Тодішній заступник міністра закордонних справ Китаю Ван І (2008) описав цю роль наступним чином: "Здійснювати активне посередництво означає постійно докласти позитивних зусиль для просування миру і переговорів в об'єктивному і справедливому ставленні і стежити за тим, щоб всі сторони розширювали контакти, зміцнювали довіру, шукали спільні точки дотику, залишаючи при цьому розбіжності, і розширювали консенсус". Він підкреслив, що "Китай не є домінуючим фактором" і що його роль полягає в тому, щоб запропонувати середній курс, коли переговори зайдуть у глухий кут.

США

Сполучені Штати історично відігравали значну роль у медіації в конфліктах і зміцненні стабільності на Корейському півострові. Центральним елементом цієї ролі є тривала військова присутність США в Республіці Корея з часу перемир'я, яке зупинило війну в 1953 році (John & Zitelman, 2021). Ця військова присутність слугує не лише вирішальним стримуючим фактором проти потенційної агресії з боку КНДР, але й відчутною демонстрацією відданості США обороні і безпеці свого союзника. Окрім своєї військової позиції, США беруть активну участь у дипломатичних зусиллях, спрямованих на врегулювання напруженості та сприяння миру в регіоні (John & Zitelman, 2021). Одним з яскравих прикладів є Шестисторонні переговори, які об'єднали КНДР, РК, США, Китай, Росію та Японію в діалозі, спрямованому на денуклеаризацію Корейського півострова. Незважаючи на періодичні невдачі, ці дипломатичні ініціативи підкреслюють прихильність США до подолання ядерної загрози з боку КНДР мирними засобами.

Більше того, Сполучені Штати послідовно використовують свої дипломатичні важелі та економічний вплив для тиску на КНДР, щоб змусити її до конструктивної взаємодії з міжнародним співтовариством. Це часто включало введення санкцій і згуртовування міжнародної підтримки дипломатичних зусиль, демонструючи скоординований підхід до вирішення проблем безпеки на півострові (John & Zitelman, 2021). Паралельно з цими США розвивали і зміцнювали свій альянс з Республікою Корея, який і досі слугує наріжним каменем регіональної архітектури безпеки (Richardson, 2021). Американсько-південнокорейський альянс

не лише забезпечує основу для двостороннього співробітництва, але й надсилає чіткий сигнал солідарності та рішучості перед обличчям зовнішніх загроз.

Нарешті, Сполучені Штати відіграють важливу роль посередника між КНДР та РК, використовуючи свої дипломатичні канали для полегшення комунікації і переговорів між двома країнами в періоди підвищеної напруженості або дипломатичного глухого кута. Ця посередницька роль підкреслює важливість дипломатичної участі США в деескалації конфліктів і розбудові довіри між країнами. Загалом, підхід США до посередництва у врегулюванні конфліктів на Корейському півострові характеризується комплексною стратегією, яка поєднує військове стримування, дипломатичне залучення, економічний тиск та управління альянсами. Цей комплексний підхід відображає незмінну прихильність США до просування миру, стабільності і денуклеаризації на Корейському півострові зокрема і в Азійсько-Тихоокеанському регіоні загалом.

Росія

Близькість Корейського півострова до Росії зробила його стратегічно важливим для геополітичної динаміки Східної Європи та Північної Азії. Ця географічна близькість має історичне коріння, що сягає 1940-х років, коли після падіння колоніального панування Японії Радянський Союз підтримав призначення диктатора Кім Ір Сена президентом КНДР (Joо, 2018). Радянський Союз забезпечив країну зброєю, військовими літаками та солдатами перед тим, як КНДР вторглася на територію РК, щоб встановити контроль над півостровом. Однак, незабаром після Корейської війни Кім Ір Сен провів чистку прорадянських і прокитайських фракцій у керівництві КНДР, щоб консолідувати свою владу (Joо, 2018). У відповідь Москва припинила допомогу країні наприкінці Холодної війни. Крім того, протягом 1980-х років між Росією та РК відбувався процес зближення, який згодом був прискорений після розпаду Радянського Союзу. І до недавнього часу російська дипломатія щодо Республіки Корея була політикою "рівновіддаленості" (Joо, 2018).

За два десятиліття свого правління президент країни Путін вніс поправки до конституції, щоб продовжити час свого перебування при владі, і змінив політичний

курс Росії. Перетворивши російську владу на автократичну, він поставив собі за мету зміцнити свої географічні та політичні володіння, спочатку анексувавши Крим у 2014 році, а потім вторгнувшись в Україну у 2022 році. Якщо Пхеньян надасть зброю Москві, як припускають південнокорейські чиновники, геополітична напруженість, що призвела до Корейської війни, може відновитися (Joо, 2018). Через сімдесят років після закінчення Корейської війни Росія запрошує КНДР відновити свій союз. Це віддзеркалює довоєнну напруженість між КНДР, яку підтримував Радянський Союз, і РК, яку підтримували США та їхні західні союзники.

Оскільки обидві Кореї все ще перебувають у стані конфлікту, а в КНДР діє репресивний режим, розширення ролі Росії на Корейському півострові не позбавлене певних викликів. Ядерні амбіції Пхеньяна серйозно загострили відносини з багатьма країнами, в тому числі з Росією. Експерти попереджають, що Москва повинна ретельно враховувати ці виклики при взаємодії з КНДР, балансуючи між своїми військовими інтересами і дотриманням заявлених зобов'язань щодо денуклеаризації останньої (Joо, 2018). Таким чином, Росія не лише ніяк не підтримує медіацію конфлікту на Корейському півострові, а й може служити фактором його загострення.

Японія

Історично Японія відігравала складну і дещо обмежену роль у посередництві в конфлікті на Корейському півострові, здебільшого через свою колоніальну історію та напружені відносини з КНДР (Lin et al., 2009). Тим не менш, Японія все ще бере участь у різних дипломатичних зусиллях та ініціативах, спрямованих на сприяння миру і стабільності в регіоні. Одним із важливих аспектів участі Японії є її тісний союз зі Сполученими Штатами. Як ключовий союзник США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, Японія підтримує і бере участь у багатосторонніх переговорах, таких як шестисторонні переговори, спрямовані на вирішення ядерної проблеми на Корейському півострові (Lin et al., 2009). Дипломатичні зусилля Японії в рамках цих переговорів були зосереджені на підтримці мирного вирішення північнокорейської ядерної проблеми та сприянні регіональній стабільності (Lin et

al., 2009).

Крім того, Японія надає економічну допомогу як КНДР, так і РК в рамках своїх ширших зовнішньополітичних цілей. Так, незважаючи на історичну напруженість, Японія надавала гуманітарну допомогу КНДР, особливо в періоди гуманітарних криз або стихійних лих (Lin et al., 2009). Крім того, Японія зробила свій внесок у міжнародні зусилля, спрямовані на підтримку північнокорейських біженців і поліпшення умов життя в країні. На двосторонньому рівні Японія намагається залучити до діалогу як КНДР, так і РК через дипломатичні канали, хоча і в обмеженій мірі (Lin et al., 2009). Хоча відносини між Японією і КНДР були напруженими через історичні претензії, включаючи колоніальне панування Японії над Кореєю і такі питання, як викрадення японських громадян північнокорейськими агентами, були зроблені спроби діалогу і примирення. З РК Японія має складні відносини, позначені історичними суперечками та територіальними питаннями, зокрема щодо суверенітету островів Такесіма (Lin et al., 2009). Тим не менш, Японія підтримує дипломатичні відносини з Південною Кореєю і час від часу бере участь у діалозі та співпраці з питань регіональної безпеки.

РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ ДИПЛОМАТИЧНИХ ЗАХОДІВ, ВЖИТИХ КИТАЄМ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТУ МІЖ КНДР ТА РЕСПУБЛІКОЮ Корея

4.1. Офіційна позиція Пекіну щодо конфлікту на Корейському півострові

"Китай не є головною стороною в конфлікті, і ключ до вирішення питання знаходиться в руках США", - з такою заявою виступила спікерка Міністерства закордонних справ Китаю Мао Нінг під час прес-конференції 21 листопада 2023 року (Reuters, 2023). Ця заява прозвучала після того, як до військово-морської бази в Пусані, Республіка Корея, прибув американський атомний корабель. Він прибув через кілька годин після того, як КНДР повідомила Японію про свій план запустити військовий супутник у космос протягом найближчих днів. "Китай закликає відповідні сторони розглянути суть проблеми, припинити конфронтацію і тиск, вжити конкретних заходів для сприяння політичному врегулюванню питання і гарантувати мир і стабільність на півострові", - сказала Мао (Reuters, 2023).

Не дивлячись на певну опосередкованість такої заяви, не варто припускати, що Китай не хоче або не буде втручатися у справи півострова. Країна досі мала і матиме чітку позицію стосовно усіх питань, що стосуються Корейського конфлікту, насамперед, щодо об'єднання півострова. Позиція Пекіна щодо об'єднання Кореї добре відображена у телеграмі від 28 березня 1973 року, підготовленій посольством НДР у Пхеньяні, в якій зазначено наступне: "Хоча здається, що китайські пропагандистські засоби підтримують позицію КНДР щодо об'єднання Кореї, СРСР вважає, що Китай не зацікавлений в об'єднанні Кореї. Китай підтримає об'єднання Кореї тільки тоді, коли буде впевнений, що об'єднана Корея буде прокитайською" (Xia & Shen, 2014). Далі в телеграмі йдеться, що "Китай також стурбований тим, що об'єднана Корея, населення якої нараховує понад 50 мільйонів осіб, стане більш політично важливою і незалежною, а отже з'явиться лідер з політичними амбіціями, що виходять за межі Корейського півострова" (Xia & Shen, 2014).

Ця позиція також знайшла своє відображення під час таємних переговорів

Генрі Кіссінджера з представниками Китаю у 1970-х роках. Тоді, замість того, щоб підтримати позицію КНДР щодо об'єднання Кореї, Китай заявив, що питання Корейського півострова має вирішуватися чотирма сторонами, тобто США, Китаєм і двома Кореями (Mazarr et al., 2018). Ця позиція також відображає підхід Китаю до збереження статусу-кво на Корейському півострові шляхом спільного управління його справами зі Сполученими Штатами. Навіть коли в середині 1970-х років переговори між США і КНР були призупинені, а вихід США з Південно-Східної Азії став неминучим, Китай послідовно виступав проти намірів тодішнього північнокорейського лідера Кім Ір Сена використати військові засоби для об'єднання двох Кореї (Xia & Shen, 2014).

З геоекономічної точки зору, КНДР скоріше можна розглядати як таку, що має негативний вплив на сталий економічний розвиток Китаю. Зокрема, ядерні програми КНДР можуть становити потенційну загрозу для Китаю, збільшуючи ймовірність військового конфлікту із США і Республікою Корея, маючи негативні наслідки для економічного розвитку і соціальної стабільності північно-східних регіонів Китаю, а також збільшуючи ймовірність потрапляння ядерних технологій і матеріалів до рук сепаратистів у Китаї (Mazarr et al., 2018). Можна зробити висновок, що КНДР важлива для Китаю не тому, що вона є стратегічним активом, а через великі стратегічні втрати, які вона може спричинити для Китаю. Фактично, нинішні дебати між традиціоналістами і стратегами в Китаї щодо стратегічної цінності КНДР пов'язані саме з цими побоюваннями (Mazarr et al., 2018).

4.2. Важелі впливу Китаю на сторони конфлікту

Китай має значний вплив на сторони, що беруть участь у конфлікті на Корейському півострові. Одним з основних важелів такого впливу, є, насамперед, глибокі історичні та ідеологічні зв'язки Китаю з КНДР, які сформувалися під час Корейської війни, коли Китай надав останній вирішальну військову підтримку. Обидві країни поділяють комуністичну ідеологію - правлячі партії, Комуністична партія Китаю (КПК) і Трудова партія Кореї (ТПК), підтримують тісну ідеологічну

спорідненість та історичні зв'язки. Ця ідеологічна близькість протягом багатьох років лежить в основі їхньої співпраці та солідарності, що відображається в офіційній пропаганді та культурних обмінах, сприяючи формуванню почуття спільної ідентичності (Mazarr et al., 2018). Окрім ідеології, Китай розглядає КНДР як державу, що має вирішальне значення для підтримки стабільності на своєму північно-східному кордоні, тоді як Пхеньян покладається на Китай у питаннях економічної допомоги, дипломатичної підтримки і гарантій безпеки (Mazarr et al., 2018).

Економічна допомога та торговельні відносини Китаю з РК та КНДР загалом є одним з ключових факторів, що формують двосторонні зв'язки та впливають на економіку і політичну поведінку обох країн. Китай є найбільшим торговельним партнером Пхеньяна та одним з ключових партнерів Сеулу, сприяючи широкому спектру обмінів - від продовольства і палива до споживчих товарів і сировини (Mazarr et al., 2018). Економічна допомога Китаю відіграє вирішальну роль у пом'якшенні фінансових труднощів КНДР, фактично сприяючи виживанню режиму. Більше того, інвестиції Китаю у спільні підприємства та інфраструктурні проекти ще більше посилюють його економічний вплив на КНДР (Mazarr et al., 2018).

Дипломатична залученість Китаю фактично в усіх міжнародних політичних процесах регіону також є важелем впливу та має вирішальне значення для формування регіональної динаміки на Корейському півострові. Китай бере участь у дипломатичних ініціативах і багатосторонніх форумах з метою вирішення регіональних безпекових викликів, сприяння діалогу і досягнення консенсусу з питань, що становлять спільний інтерес. Через такі платформи, як Шанхайська організація співробітництва (ШОС), Регіональний форум АСЕАН та Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС), Китай не лише залучається до підтримки економічної та безпекової стабільності регіону, а й активно впливає на формування його політик та наративів, просуваючи власні інтереси (Kim, 2020).

Нарешті, зусилля Китаю з підтримання регіональної стабільності можна також назвати важелем впливу на країни, прямо чи опосередковано залучені до

конфлікту на Корейському півострові. Активно сприяючи діалогу, деескалації та співпраці між залученими сторонами, Китай позиціонує себе як ключового фасилітатора миру та стабільності в регіоні, тим самим посилюючи свій дипломатичний вплив та “м'яку силу” (Kim, 2020). Прихильність Китаю до діалогу та переговорів відповідає його ширшій стратегічній меті - підтримці регіональної стабільності задля захисту власної безпеки та економічних інтересів. Через дипломатичне посередництво та фасилітацію Китай прагне формувати порядок денний та результати переговорів, впливаючи на поведінку та рішення інших регіональних гравців (Mazarr et al., 2018). Крім того, підтримуючи багатосторонні дипломатичні ініціативи, такі як "Один пояс, один шлях", Китай сприяє взаємозалежності між сусідніми країнами, ще більше зміцнюючи свій вплив і позиціонує себе як регіонального лідера.

4.3. Визначення ролі дипломатії Китаю у розв'язанні криз між КНДР та РК

Роль Китаю як єдиної країни з відносно ефективними каналами зв'язку як з КНДР, так і з РК, позиціонує його як критично важливого посередника у сприянні діалогу і переговорам між двома Кореями. Підтримуючи відкриті лінії зв'язку з обома сторонами, Китай відіграє ключову роль у сприянні порозумінню між КНДР і РК, тим самим роблячи свій внесок у вирішення конфлікту і врегулювання кризи на Корейському півострові. Від самого початку конфлікту між КНДР та РК, Китай займав проактивну позицію, спочатку прямо втрутившись у конфлікт, надавши свої військові ресурси КНДР, а потім опосередковано, беручи участь у медіації та переговорах між сторонами.

Ознайомившись з дипломатією Китаю, проваджуваною за весь час конфлікту, стає зрозуміло, що однією з основних складностей для країни було намагання “балансувати” між ворогуючими сторонами, підтримуючи певні зв'язки з кожною з них. Підтримка зв'язків з КНДР включає економічну допомогу та політичну підтримку, що дозволяє Китаю зберігати важелі впливу на керівництво

країни. Однак, Китай неохоче визнає ці відносини як повноцінний військовий союз, що викликає у КНДР почуття невпевненості щодо надійності китайської підтримки в разі ескалації конфлікту (Mazarr et al., 2018). До того ж, Китай активно розвиває економічні відносини з РК - така економічна співпраця відбувається на тлі стратегічного партнерства між РК та США, що знову ж таки викликає ускладнення в дипломатичних відносинах між Китаєм і КНДР. Вирішення цієї дилеми Китаю може полягати в тому, щоб зосередитися на припиненні динаміки Холодної війни на Корейському півострові та встановленні мирного режиму. Змістивши фокус з балансування двосторонніх відносин з КНДР і РК на просування всеосяжних мирних рамок для регіону, Китай може зробити свій внесок у довгострокову стабільність і безпеку. Побудова мирного режиму передбачає сприяння діалогу, співпраці та заходам з розбудови довіри між усіма зацікавленими сторонами, залученими до проблеми Корейського півострова, з кінцевою метою досягнення тривалого миру в регіоні.

Загалом, роль Китаю у вирішенні конфлікту на Корейському півострові визначається його унікальним геополітичним становищем та стратегічними інтересами у регіоні. Пекін активно підтримує дипломатичні зусилля, спрямовані на денуклеаризацію півострова, і виступає за продовження діалогу між РК та КНДР. Крім того, Китай використовує свою участь у міжнародних платформах для просування мирних ініціатив і залучення інших ключових гравців до процесу врегулювання конфлікту. Водночас, Китай зацікавлений у збереженні статус-кво, оскільки об'єднання Корейського півострова під впливом Сеула та його союзників може загрожувати стратегічним позиціям Пекіна. Тому, роль дипломатії Китаю у вирішенні конфлікту на Корейському півострові полягає не лише у підтриманні стабільності та сприянні діалогу, а насамперед у забезпеченні того, щоб будь-яке вирішення конфлікту відповідало його довгостроковим інтересам у регіоні. Важливим аспектом є також економічна складова медіації: Китай активно інвестує в обидві Кореї, що дозволяє йому використовувати економічні важелі впливу для досягнення своїх дипломатичних цілей. Пекін також виступає за поступову нормалізацію відносин між КНДР та міжнародною спільнотою, вважаючи, що

економічний розвиток і міжнародна інтеграція КНДР можуть сприяти зниженню напруженості. Важливу роль відіграють також культурні та історичні зв'язки Китаю з обома Кореями, які дозволяють йому виступати в ролі більш нейтрального і прийняттого посередника.

ВИСНОВКИ

Дослідження ролі дипломатії Китаю у вирішенні конфлікту на Корейському півострові показує, що КНР відіграє критично важливу роль у підтриманні стабільності та безпеки в регіоні та висвітлює стратегічні пріоритети країни, зокрема запобігання збройним конфліктам біля своїх кордонів та збереження статусу ключового гравця у регіоні. Даючи відповідь на питання “Якою була дипломатія Китаю у вирішенні конфлікту на Корейському півострові?”, можна визначити, що КНР активно використовувала економічні та ідеологічні важелі, щоб впливати на політичні рішення КНДР. Китай також виступав як ключовий посередник у міжнародних переговорах, зокрема в шестисторонніх переговорах щодо ядерного роззброєння КНДР, демонструючи готовність сприяти пошуку компромісних рішень і забезпечувати діалог між конфліктуючими сторонами. Китай завжди прагнув балансувати між підтримкою КНДР, налагодженням зв'язків з РК та відповідальністю перед міжнародною спільнотою за підтримання миру і стабільності.

На основі проведеного дослідження також можна визначити, що дипломатичні зусилля Китаю у медіації розглянутого конфлікту значною мірою залежали від позиції країни щодо возз'єднання півострова. Китай офіційно підтримує мирне об'єднання Кореї, однак його стратегічні інтереси роблять цю підтримку обережною і навіть умовною. Китай зацікавлений у збереженні стабільності на своїх кордонах і не бажає бачити дестабілізацію чи масові потоки біженців, що могли б виникнути через об'єднання. Економічна залежність КНДР від Китаю є важливим важелем впливу, який останній не хоче втратити, особливо якщо об'єднана Корея стане тіснішим союзником США. Геополітично, Китай побоюється розміщення американських військ на об'єднаному півострові, що зменшило б стратегічний буфер між ним і США. Ідеологічно, підтримка соціалістичного режиму в КНДР є частиною історичної спадщини Китаю, і зміна цього режиму могла б вплинути на внутрішню політику країни.

Завдяки ефективним каналам зв'язку з обома Кореями, Китай може

позиціонуватися як ключовий посередник у сприянні діалогу та переговорам між двома частинами півострова. Втім, спроба балансувати між підтримкою обох ворогуючих сторін і до тепер створює складнощі, оскільки КНДР все більше відчуває невпевненість у повній підтримці з боку Китаю, зовнішньополітичний курс якого певним чином рухається у напрямку розвитку економічних відносин із РК. В результаті, Китай з часом змінив свій підхід від підтримки максимального тиску США на денуклеаризацію КНДР до зміцнення геополітичного партнерства з Кім Чен Ином, в основному через побоювання маргіналізації мирного процесу. Переорієнтація на Північ може мати негативні наслідки, такі як зниження тиску на КНДР щодо денуклеаризації, зростання напруженості в американсько-китайських відносинах і конкуренцію за економічний вплив на КНДР між Китаєм і РК. Вихід з дипломатичної дилеми Китаю полягає у зосередженні на припиненні динаміки холодної війни на півострові та встановленні мирного режиму, сприяючи діалогу, співпраці та заходам з розбудови довіри між усіма зацікавленими сторонами. Китай, хоча і відігравав значну роль у медіації конфлікту, обрав реалістичну та прагматичну стратегію, яка ставить пріоритет на збереження провідної та впливової позиції у регіоні.

Підсумовуючи, дослідження ролі дипломатії Китаю у вирішенні конфлікту на Корейському півострові поглиблює розуміння стратегічних пріоритетів країни, висвітлюючи використання економічних важелів та дипломатичних каналів для впливу на КНДР і РК. Це додає нові виміри до вивчення міжнародних відносин в регіоні, підкреслюючи важливість геополітичних інтересів, економічних зв'язків і історичних контекстів у формуванні зовнішньої політики окремих країн. Дослідження, наведене у роботі та його висновки можуть бути використані у подальшому вивченні теми динаміки сили та геополітичного впливу в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, а також для розробки ефективних стратегій взаємодії його ключовими гравцями, зокрема з КНР. Дане дослідження також може стати теоретичною основою для надання рекомендацій з формування політики, спрямованої на зниження напруженості та забезпечення стабільності на Корейському півострові.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Кан, Д. С. (2008). Проблема роз'єднання Кореї в історичній ретроспективі. *Політичний менеджмент*, 5(1), 175-183.
- Bilak, P. P. (2012). Aggravation of territorial disputes in the South China Sea: The position of the PRC. *Chinese studies*, 2, 17-22.
- Blakemore, E. (2019). *The Korean war hasn't officially ended. One reason: POWs. History.*
- Briney, A. (2019). *Tensions and conflict on the Korean Peninsula*. ThoughtCo.
- Cha, V. D. (1997). Korean unification: The Zero-sum past and the precarious future. *Asian Perspective*, 21(3), 66-67.
- Chan, S. (1993). *East Asian dynamism: Growth, order, and security in the Pacific region*. (2nd Ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429037474>
- Collins, G., & Erickson, S. A. (2023). *Could China take over Taiwan's semiconductor industry without invading?* Rice University's Baker Institute for Public Policy. <https://doi.org/10.25613/D4ER-0D37>
- Conference of Disarmament. (1992). *Agreement on Reconciliation, Non-aggression and Exchanges and Cooperation between the South and the North*.
- Foley, J. A. (2003). Sunshine' or Showers for Korea's Divided Families? *World Affairs*, 165(4), 179-184.
- Gomà, D. (2006). The Chinese-Korean border issue: An analysis of a contested frontier. *Asian Survey*, 46(6), 867–880.
- Grinter, L. E., & Kihl, Y. W. (Ed.). (1987). *East Asian Conflict Zones*. Palgrave Macmillan London.
- Hao, J., & Qubing, Z. (1992). China's policy toward the Korean Peninsula. *Asian Survey*, 32(12), 1137–1156. <https://doi.org/10.2307/2645043>
- John, B., & Zitelman, D. (2021). Washington has strategic, economic, and normative reasons for safeguarding the island from Chinese coercion. *The diplomat*.
- Joo, S. (2018). *Russia and the Korean Peace Process*. Taylor & Francis Group.
- KCNA. (1999). *Kim Young Sam's unpardonable crime*.

- Kim, H.-G. (2020). South Korea and the 'China effect.' In J. Golley, L. Jaivin, B. Hillman, & S. Strange (Eds.), *China Dreams* (pp. 241–246). ANU Press.
- Kim, Y. (1999). Inconsistency or flexibility? The Kim Young Sam government's North Korea policy and its domestic variants. *International Journal of Korean Unification Studies*, 8(1), 225-245.
- Lai Ching-te. (2024, January 9). 'No need' to declare independence, Taiwan presidential hopeful says. RFA.
- Lin, L., Zhao, Y., Ogawa, M., Hoge, J., & Kim, B. Y. (2009). Whose history? An analysis of the Korean War in history textbooks from the United States, South Korea, Japan, and China. *The Social Studies*, 100(5), 222–232.
- Liping, X. (2009). How China thinks about national security. In R. Huisken (Ed.), *Rising China: Power and Reassurance* (pp. 103–118). ANU Press.
- Matray, James I. (2012). The Korean War 101: Causes, Course, and Conclusion of the Conflict. *Asian studies*, 17(3), 14-46.
- Mazarr, M. J., Gentile, G., Madden, D., Pettyjohn, S. L., & Crane, Y. K. (2018). *The Korean Peninsula: Three dangerous scenarios*. RAND Corporation.
- Menegazzi, S. (2017). *China's foreign policy in Northeast Asia: Implications for the Korean Peninsula*. Istituto Affari Internazionali (IAI).
- Millett, R. (2006). *Korean War*. Britannica.
- Ministry of Foreign Affairs RK. (n.d.). *A Peace Regime on the Korean Peninsula*. Policy Information.
- Parra-Contreras, M. N. (2022). Security approaches in East Asia: Analyzing counter positions over power balance. *Oasis*, 36(1), 135-152.
- Reuters. (November 2, 2023). *China says it is in interest of all parties to ensure peace, stability on Korean Peninsula*. Reuters.
- Richardson, T. (2021). The Korean War. In P. Dean & T. Moss (Eds.), *Fighting Australia's Cold War: The Nexus of Strategy and Operations in a Multipolar Asia, 1945–1965* (1st ed., pp. 73–92). ANU Press.
- ROK Ministry of Unification. (1992). *Joint Declaration on The Denuclearization of The Korean Peninsula*.

- Tan, A. (Ed.). (2015). *Security and Conflict in East Asia* (1st Ed.). Routledge.
- The State Council Informational Office of the People's Republic of China. (2022). *The Taiwan question and China's reunification in the New Era*.
- The White House (2023). *Washington Declaration*.
- The White House. (September 11, 2023). *Joint Leaders' Statement: Elevating United States-Vietnam relations to a comprehensive strategic partnership*.
- The White House. (2009). *Joint vision for the alliance of the United States of America and the Republic of Korea*.
- Xia, Y., & Shen, Z. (2014). China's Last Ally: Beijing's Policy toward North Korea. *Diplomatic History*, 38(5), 1083–1113.
- Zhang, X. (2002). China and inter-Korean relations. *Asian Perspective*, 26(3), 131–144.

АНОТАЦІЯ
Кваліфікаційної роботи

Тема: Роль дипломатії Китаю у вирішенні конфлікту на Корейському півострові

Студент: Маліцька Юлія Єгорівна

Рік навчання, факультет: Факультет соціальних наук та соціальних технологій,
Бакалаврська програма, 4 рік навчання

Науковий керівник: Єфремов Д.П., кандидат економічних наук, доцент

Рецензент:

Захищена “ _____ ” _____ 20_ р.

Короткий зміст роботи:

У роботі досліджується активна пряма та опосередкована участь Китаю у конфлікті на Корейському півострові, а також роль його дипломатичних заходів у пост-конфліктній медіації. У дослідженні розглядаються історичні витоки конфлікту на півострові, інтереси його ключових гравців та їх політична взаємодія. Робота досліджує роль Китаю як посередника та активного учасника у міжнародних зусиллях для забезпечення миру та стабільності на Корейському півострові зокрема та у регіоні Східної Азії загалом. Метою дослідження є дати відповідь на запитання “Якою була дипломатія Китаю у вирішенні конфлікту на Корейському півострові?”, надаючи ґрунтовну теоретичну основу для вивчення теми динаміки сили та геополітичного впливу в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, а також для розробки ефективних стратегій взаємодії з його ключовими гравцями, зокрема з КНР.

Short summary:

The study examines China's active direct and indirect involvement in the conflict on the Korean Peninsula, as well as the role of its diplomatic measures in post-conflict mediation. The research examines the historical origins of the conflict on the peninsula, the interests of its key players, and their political interaction. The paper explores the role of China as a mediator and active participant in international efforts to ensure peace and stability on the Korean Peninsula in particular and in the East Asian region in general. The purpose of the study is to answer the question "What was China's diplomacy in resolving the conflict on the Korean Peninsula?" by providing a solid theoretical basis for studying the dynamics of power and geopolitical influence in the Asia-Pacific region, as well as for developing effective strategies for interaction with its key players, including China.